Street Moves 2

Gör våra gator hållbara, hälsosamma och levande

ArkDes

ArkDes:
Olle Lundin – projektledare
Viola Mellquist – projektkoordinator
Karin Svensson – projektledare
Daniel Byström – designstrateg
Maria Östman - kommunikationsstrateg

Designstöd:
LundbergDesign

Kommuner:
Göteborg Stad
Helsingborg Stad
Umeå kommun
Hultsfreds kommun
Härnösands kommun
Södertälje kommun

Designteam:
Krook & Tjäder
Tyréns
Suzanne Osten, Studio Doms, Studio Era och Outer Space arkitekter
Office of possibilities
Växtvärket och Liljewall

Expertpanel:
Pernilla Bremer – utredare, Transportstyrelsen
Helena Hansson – fil.dr i design, HDK-Valand, Göteborgs Universitet
Per-Olof Hedvall – docent och föreståndare för Certec, Institutionen för designvetenskaper, Lunds Tekniska Högskola
Lena Jungmark – koordinator för Tankesmedjan Movium vid Sveriges Lantbruksuniversitet
Alexander Ståhle, VD, Spacescape

Projektnamn och diarienummer hos Vinnova:
Street Moves 2, 2021-02344

Recommended citation:
Report Street Moves 2, ArkDes

Foto omslag: Daniel McCarthy
Layout: Daniel Byström

ArkDes

VINNOVA
Sveriges innovationsmyndighet

5 Sammanfattning

6 Summary

13 Street Moves designprocesser

23 Kunskapsbank

61 Resultat & effekter

70 Summering

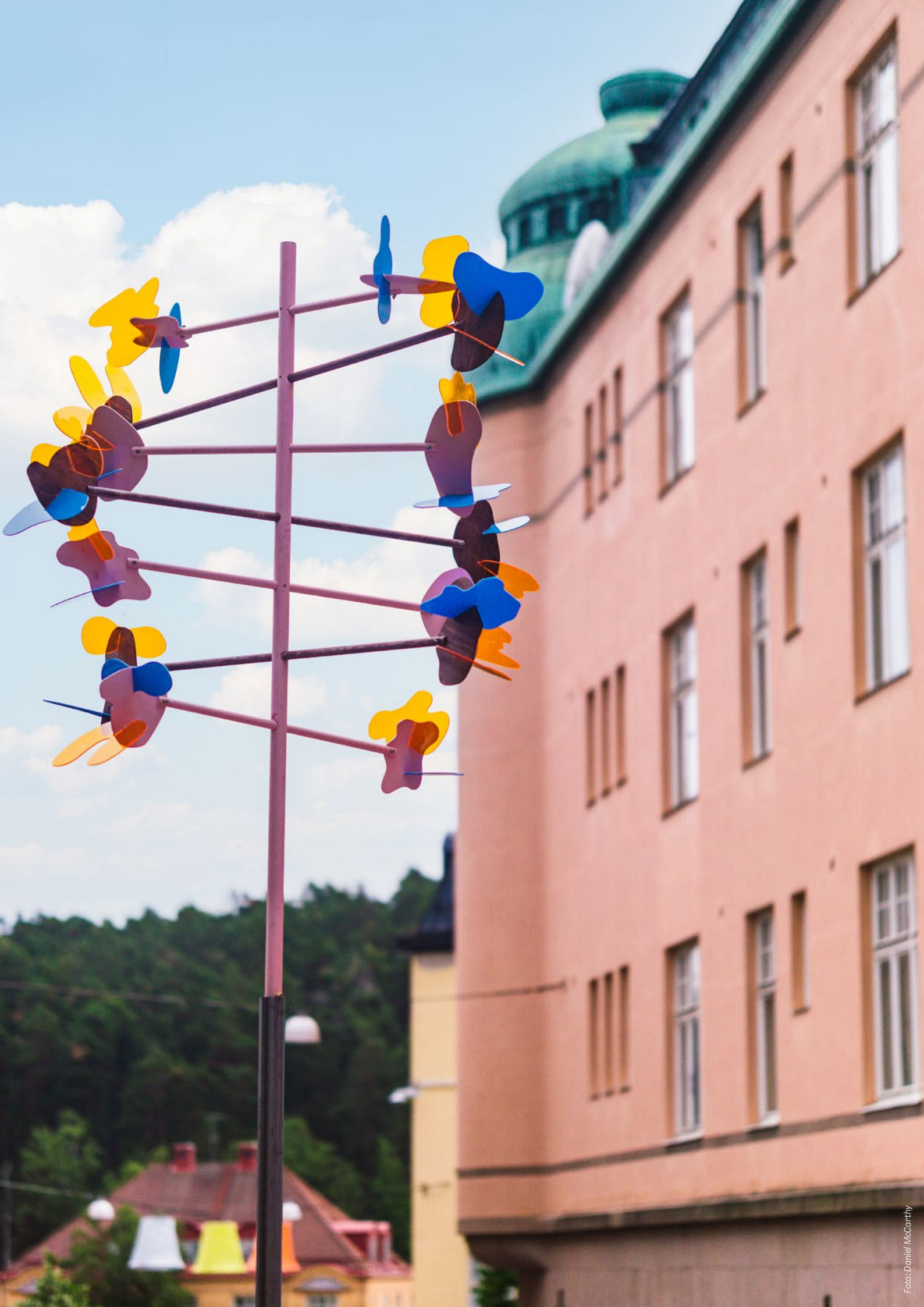

Foto: Daniel McCarthy

Sammanfattning

Välkommen till rapporten om Street Moves, en rörelse som genom design skapar hållbara, hälsosamma och levande gator!

Hur ser framtidens gaturum ut om de inte utformas med bilen som utgångspunkt? Vilka värden, kvaliteter och funktioner tar då plats? Sverige har som ambition att uppfylla målen i Agenda 2030[1], samt att uppnå netto noll-utsläpp av fossila bränslen 2045[2].

Även på europeisk nivå finns initiativ som New European Bauhaus (NEB) som lanserades 2021 och är en del av EU:s Green New Deal. NEB fokuserar på de konstnärliga, kulturella och kreativa näringarnas bidrag till omställning. I arbetet, såväl på EU-nivå som på nationell nivå i Sverige, är det tydligt att offentliga aktörer ska agera förebildligt i arbetet med att ställa om våra samhällen. Vi behöver därför nya verktyg för att testa vad som fungerar, och det behöver gå snabbt. I projektet Street Moves har ArkDes tillsammans med en rad kommuner, privata aktörer och medborgare i Sverige använt platsspecifika, inkluderande och utforskande designprocesser för att möta utmaningar kopplade till gatan.

Det centrala i projektet Street Moves är en utforskande och inkluderande designprocess byggd på dialog och delaktighet. Sedan Street Moves satte den första gatan i förändring 2020 har sju kommuner påbörjat förändringsarbetet kring hur vi kan planera, gestalta och förvalta gaturum: Stockholm, Göteborg, Helsingborg, Umeå, Hultsfred, Härnösand och Södertälje. Den här rapporten fokuserar på de sex sistnämnda inom ramen för det senaste steget i rörelsen, Street Moves 2.

Projektet visar att de tillfälliga designlösningarna i Street Moves gör det möjligt att, med invånares och lokala aktörers engagemang och inspel, undersöka hur framtidens gaturum ska se ut. Prototyperna som skapas ger konkreta svar på vad som fungerar på gatan, och vad som kan förbättras i ett nästa skede. På så sätt påbörjas förändringen av våra gemensamma gaturum och system som genererar dem, steg för steg, gata för gata, med målet att säkerställa att alla Sveriges gator är hållbara, hälsosamma och levande till 2030.

1 https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/
2 https://www.regeringen.se/artiklar/2017/06/det-klimatpolitiska-ramverket/

Summary

Welcome to the Street Moves report, a movement dedicated to crafting streets that are sustainable, vibrant, and healthy through innovative design!

What will future street spaces look and feel like if they are not designed for the car? What values, qualities and functions could then take precedence? Sweden is committed to achieving the objectives outlined in Agenda 2030,[3] coupled with the ambitious target of achieving net-zero emissions from fossil fuels by 2045.[4]

At the European level, initiatives such as the New European Bauhaus (NEB), launched in 2021 and part of the EU's Green New Deal, are pivotal contributors. NEB places emphasis on harnessing the skills, qualities, and competencies within the artistic, cultural, and creative industries fields to facilitate the transition. Both at the EU and national levels in Sweden, it is evident that public entities should serve as exemplary figures in steering our societies through this transformative process. Consequently, the urgency for new tools to swiftly test effective strategies becomes paramount. In collaboration with various municipalities, private entities, and citizens across Sweden, ArkDes, through Street Moves, has embraced site-specific, inclusive, and exploratory design processes to confront these challenges head-on.

The core of Street Moves is an exploratory and inclusive design process built on dialogue and participation. Since Street Moves initiated the first transformation of a street in 2020, seven municipalities—Stockholm, Gothenburg, Helsingborg, Umeå, Hultsfred, Härnösand, and Södertälje—have embarked on a transformative journey in the planning, design, and management of their street spaces. This report specifically delves into the experiences of the last six municipalities involved in the most recent step of the movement, Street Moves 2.

The project demonstrates that Street Moves' temporary design solutions enables exploration of how future street spaces should look, with the engagement and input of residents and local stakeholders. The prototypes created provide tangible examples of what works on the street and what can be improved in the subsequent stages. In this way, the transformation of our communual street spaces and the systems that generate them begins, step by step, street by street, with the mission to ensure that every street in Sweden is sustainable, healthy and vibrant by 2030.

3 https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/
4 https://www.regeringen.se/artiklar/2017/06/det-klimatpolitiska-ramverket/

Foto: Örjan Karlsson

Bakgrund

En gata är avsedd att möta våra gemensamma behov. Street Moves är en rörelse som genom designprocesser förädlar gator med fokus på mellanmänskliga värden och hållbar mobilitet som resulterar i väl utformade platser. Street Moves leds av ArkDes och finansieras av Vinnova. Projektet är en del av den missionsorienterade innovationsagendan, med den specifika missionen att säkerställa att alla Sveriges gator är hållbara, hälsosamma och levande till år 2030.

ArkDes är projektkoordinator för Street Moves och samlar in och delar den kunskap som genereras i projektet. ArkDes står för målbild och kommer med inspel kring metoder och strategier, medan kommuner och designteam ansvarar för varje lokal testbädd.

Street Moves startade under våren och sommaren 2020. Då arbetade ett designteam bestående av ArkDes och LundbergDesign tillsammans med representanter från Vinnova, Transportstyrelsen, M Volvo Car Mobility, Voi, Stockholms stad, Helsingborgs stad, Göteborgs stad och Umeå kommun.

Med utgångspunkt i de första modulerna från Street Moves 1 har designprocessen under 2021–2023 utvecklats i projektet Street Moves 2. Nya behov, platser och utmaningar har vidareutvecklat Street Moves från en designprodukt till en designrörelse. Under 2021–2022 utforskade Helsingborg, Göteborg och Umeå innovativa gatulösningar och under hösten 2022 startade Street Moves i ytterligare tre svenska kommuner: Hultsfred, Härnösand och Södertälje. Kunskap och metoder från de tidigare genomförda processerna har vävts in för att uppnå mer effekt och bättre resultat. Exempelvis har Street Moves designkriterier applicerats i designprocesserna, de modulära byggelementen har vidareutvecklats och kraften i medborgarnas engagemang har vävts in i processen.

Vad är missionsorienterad innovation eller missioner?

En mission är ett sätt att få en mängd aktörer i skilda sektorer att bidra till ett övergripande större gemensamt mål genom att uppnå djärva, inspirerande och mätbara delmål. Missionsorienterad innovation syftar till att mobilisera ekonomiska och mänskliga resurser för att hantera viktiga samhällsutmaningar och är en strategi för hur EU hanterar utmaningar inom till exempel klimatanpassning, cancer, klimatneutrala och smarta städer och friska hav, kust och inlandsvatten. Vinnova har arbetat fram en mission som länkar samman folkhälsa, klimatanpassning, livskvalitet, reducerade utsläpp, samhällsplanering och hållbar mobilitet. Missionen, det vill säga det större gemensamma målet, är att säkra att alla Sveriges gator blir hållbara, hälsosamma och levande till 2030. Street Moves är en rörelse inom denna mission. Du kan läsa mer om EU:s missionsarbete inom forsknings- och innovationsprogrammet Horizon Europe[5]. Du kan även läsa mer om Vinnovas arbete med missionsorienterad innovation i två publikationer: Utmaningar för omställning till hållbar och hälsosam mobilitet[6] och Designing Missions[7], där du får en fördjupning kring arbetet och kontexten för Street Moves 1.

5 https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe_en
6 https://www.vinnova.se/contentassets/c9b6efdd5a0d4166b61d40bd0ebc970d/utmaningar-for-omstallningen-till-halsosam-mobilitet---behovet-av-ett-missionsorienterat-arbetssatt-vr19-09.pdf?cb=20191216084341
7 https://www.vinnova.se/en/publikationer/mission-oriented-innovation---a-handbook-from-vinnova/

Foto: Daniel McCarthy

Syfte och mål för Street Moves 2

Det övergripande syftet med projektet Street Moves 2 är att genom design och designens processer bidra till att utforska metoder för att generera ett skifte i hur vi planerar, gestaltar och förvaltar gaturum, men också ett skifte i hur vi betraktar gaturummet. Vad är framtidens gaturum och vem är det till för? Vilken funktion har det primärt och vilken funktion bör det ha i staden? Street Moves 2 syftar också till att vidareutveckla konceptet från Street Moves 1, vad gäller design, process och utformning (se slutrapport av *Street Moves 1 – Slow streets, fast cities – designing infrastructure for mobility and public life*)[8].

Kommuner i olika storlek och med god nationell spridning deltar utifrån sina förutsättningar och ska på så sätt bidra till att vidareutveckla arbetet. Privata aktörer och offentlig sektor ska involveras, och om möjligt ska en affärsmässig potential skapas.

Specifika mål handlar om att öka medborgardeltagandet samt att utveckla och förvalta den lokala och nationella debatten om gaturum. Kunskap och erfarenheter som genereras i projektet ska nå god spridning, bland annat genom en användarvänlig webbplattform för spridning av exempel på lokalt förankrade lösningar. Ambitionen med projekten är att inkluderande, tvärdisciplinära och platsspecifika designprocesser ska utgöra goda exempel på utvecklingsmetoder av väl gestaltade livsmiljöer med betoning på social hållbarhet.

8 https://streetmoves.arkdes.se/wp-content/uploads/2023/05/Street-Moves-1-rapport.pdf

Rapporten på 1 min

Foto: Daniel McCarthy

Ekonomiska, sociala och ekologiska faktorer driver fler kommuner och medborgare att utveckla gator från att vara monofunktionella ytor för trafik till att bli flexibla ytor där fler olika behov, kopplade till bland annat mötesplatser, biologisk mångfald, lek och hållbara transporter, kan ta plats i vårt gemensamma offentliga rum.

I undersökningar är 81 procent av tillfrågade i Hultsfred, Härnösand och Södertälje positivt inställda till idén om att förändra gator med tillfälliga lösningar liknande Street Moves. Man anser att det är ett trevligt inslag på gatan och ser positivt på grönska, mötesplatser i staden, möjligheter till lek, mer plats åt gående och cyklister samt minskad bilism.

I utvärderingarna är det tydligt att nya arbetssätt och metoder för att möta lokala och globala utmaningar är nödvändiga. På många platser har prototyperna genererat lärdomar som ligger till grund för bättre kalibrerade permanenta utformningar.

Street Moves bidrar både till kvaliteter direkt på gatan och processer som genererar utveckling i organisationer, samt till en tätare dialog med medborgare och invånare som får möjlighet att påverka sin närmiljö.

Foto: Daniel McCarthy

Street Moves designprocesser

Design kan sammanfattas som en utvecklingsprocess där kunskap och verktyg gör det möjligt att skapa alternativ för att nå en önskad framtid. Design är en inkorporerande kraft som flätar samman perspektiv i en utforskande process. Designdisciplinen innehåller flera olika fält som till exempel tjänste- och industridesign. Disciplinen har under de senaste åren utvecklats och berör numera mer än produkter, lösningar och estetik, och används i ökande grad för att kartlägga, påverka och förändra samhälleliga system, något som kallas för systemsorienterad design eller strategisk design. De designprocesser som vi arbetar med i Street Moves utgår främst från systemorienterad design och tjänste- och industridesign, men även arkitektur och landskapsarkitektur samt konst och kulturmiljö.

Gator kan uppfattas som permanenta strukturer, det är de inte. Gator har alltid varit i förändring. Alla Sveriges gator ingår i ett och samma system. Om man designar om en del, förändras hela systemet. Inom Street Moves är det centralt att många olika personer och professioner med skilda erfarenheter och bakgrunder kan bidra med sin kunskap och sina erfarenheter för att uppnå projektmålen. Street Moves är inte en beställning av en fysisk produkt utan en metod som ger både fysiska resultat på gatan och organisatoriska resultat hos de verksamheter och systemaktörer som deltar. Processen är utforskande eftersom man vid projektstart inte vet exakt vad som kommer att gestaltas på den specifika platsen.

Street Moves designprocess karakteriseras av att vara inkluderande, tvärdisciplinär, platsspecifik och utforskande och kan förenklat beskrivas i fyra steg: behovsanalys, skissprocess, test av prototyp och nästa steg. Processen liknar en klassisk metod inom industridesign: *mäta, testa, förfina* och bottnar även i en så kallad *trippeldiamant*, där en fas av problemförståelse och problemformulering läggs till innan de utforskande, definierande, utvecklande och levererande faserna tar vid.

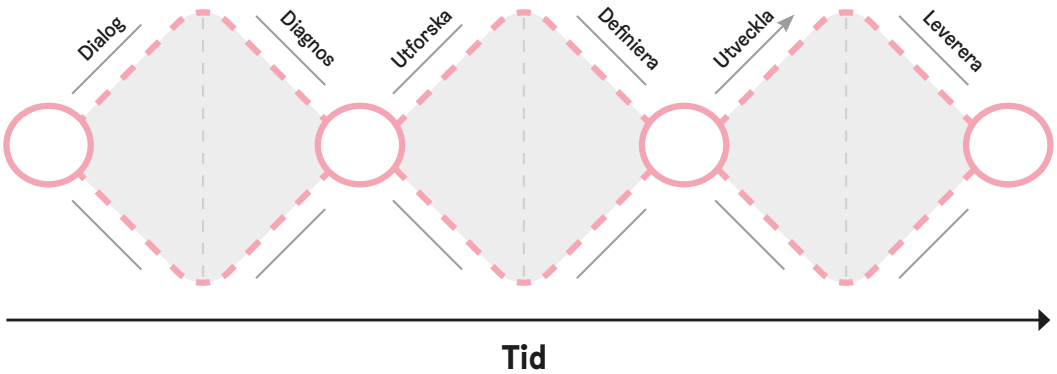

Designprocessen som tillämpades generellt i Street Moves 2 bottnar i en trippeldiamant.

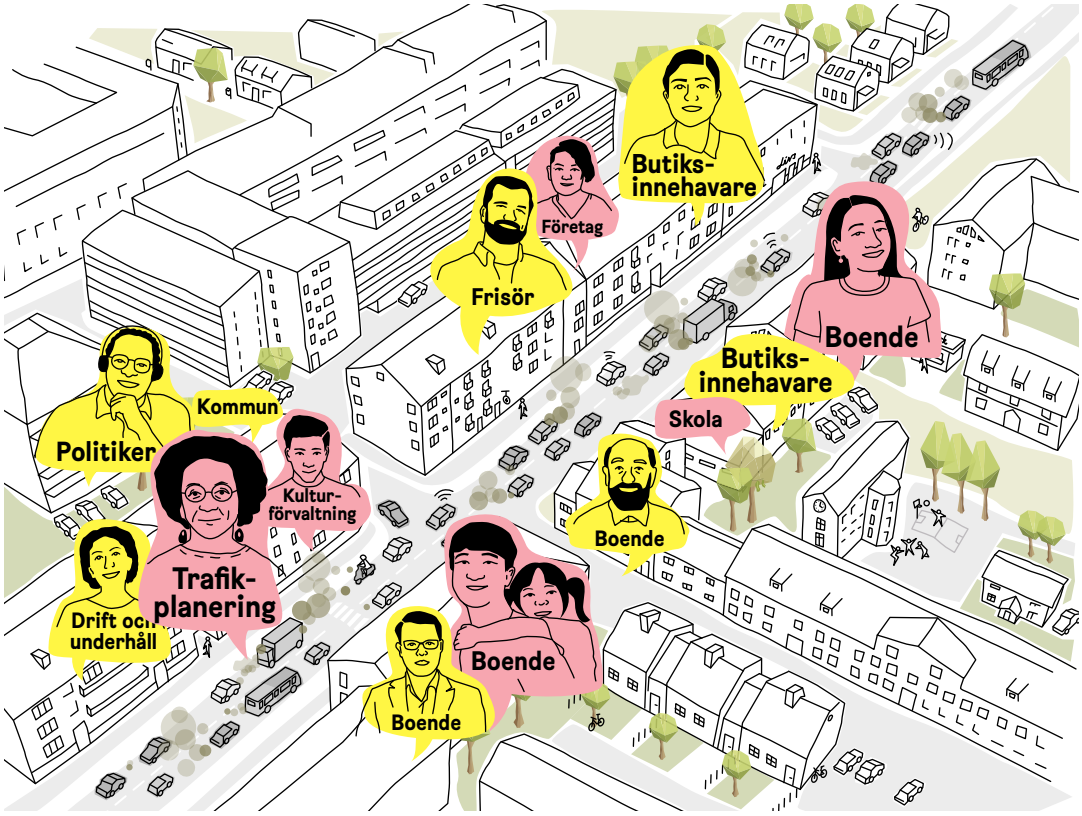

Illustration: Studio Susanne Flodin

Steg 1 – Plats- och behovsanalys

ArkDes och designteamet besöker platsen tillsammans med kommunen. Nu görs mätningar och observationer baserade på de effektmål som kommunen tagit fram genom till exempel enkätundersökningar, intervjuer, observationer. Man utgår även från flödesmätningar, grönska och biodiversitet, antal aktiviteter, verksamheter, utsläpp och ljudmiljö.

Kommunens vision, effektmål och fynden från platsbesöket utgör ett ramverk för inbjudan till ytterligare dialog med medborgare, privata aktörer, kommunrepresentanter och andra som berörs av platsen. För att engagera och ta reda på vilka behov som finns är det viktigt att flera olika personer och representanter deltar i processen i ett tidigt stadie. En tät dialog och återkommande återkoppling med berörda är centralt för både processen och resultatet.

En lyckad plats- och behovsanalys uppnås genom en bredd av dialogformat såsom workshoppar, dialog på gatan, uppsökande aktiviteter, informationsmöten och aktiviteter på dag- och kvällstid. Dialogen bör omfatta flera målgrupper, och grupper som inte finns representerade bör kartläggas och kontaktas. Under platsbesök, dialog och behovsanalys har vi sett att det varit gynnsamt med en mobil och flexibel dialogprocess med mycket tid på plats, en stor blandning av deltagare och goda kontakter med nyckelpersoner i nätverk. Insamlingen och analysen sammanställs i en dokumenterad behovsanalys som kan användas som grund i resten av designprocessen.

Dialogarbetet löper genom hela processen, till exempel genom att kontinuerligt dela visionsmaterial eller skisser för att få feedback från behovsägare, nyckelpersoner, företag och verksamheter, förvaltningar internt såsom drift och kultur samt blåljuspersonal. De som påverkas mest av platsens utveckling, såsom närboende och verksamheter längs gatan, behöver få information tidigt. Att vara tydlig med att kommunicera ramarna för projektet, att det är ett experiment och att processen är ett resultat i sig är en nyckel för att kalibrera förväntningarna på projektet.

De öppna workshopparna är en annan viktig del i behovsanalysen som kräver flexibilitet och platsanpassning efter förutsättningarna för respektive organisation och team. Aktivering och medskapande ska inte ses som enstaka tillfällen på en checklista, utan som processer och relationer som bör löpa genom hela projektet – från behovsanalys och skisser till produktion, invigning och förvaltning. Goda erfarenheter har gjorts med både designteamet Växtvärket i Södertälje och teamet i Hultsfred bestående av Suzanne Osten, Studio Era, Studio Doms och Outer Space arkitekter. Växtvärkets nomadiska enkät var specifikt framtagen för att undersöka behoven och viljorna hos unga Södertäljebor genom kreativa deltagande och medskapande platsspecifika metoder. Medskapande processer kräver närvaro och långsiktighet. En viktig lärdom är att projektet skulle gynnas av en längre tidsram och tydligare planering vilket skulle ge förutsättningar för stärkta relationer med nyckelpersoner. I Hultsfred arbetades Kalmar Byteater in som en aktör i projektet som aktiverade och skapade närvaro på platsen. Designteamet i Hultsfred lyckades uppnå både engagemang och medskapande genom just närvaro.

Utveckling

Det finns lärdomar från de sex projekten i Street Moves 2 som är relevanta att förankra och utveckla. En utvecklingspotential ligger i att definiera tydligare ingångsvärden i designbriefen, som till exempel ambitiösa långsiktiga mål med utvecklingen samt att kontakta andra förvaltningar, som exempelvis kultur och drift, tidigt i processen. Projekten kommer också att gynnas av att balansera ambitionsnivån i relation till tidsplanen samt de regelverk som man önskar utmana. En viktig lärdom är att inom förvaltningsplanen för projektet säkerställa budget för medskapande och långsiktig aktivering; den relationella designen är central för att det ska bli en plats och inte enbart ett objekt, en modul eller en möbel.

Projektteamet arbetar bäst om det finns en samsyn kring vad det innebär att arbeta med designprocesser. Till exempel kan roller i relation till verktyg behöva förtydligas för att uppnå bästa resultat. Verktygen kan till exempel bestå av brief/debrief där man förtydligar förväntningarna på processen genom att kommunen tar fram en brief som design-teamet sedan svarar på. Även hur projektteamet definierar begrepp som medskapande, dialog, delaktighet, lekfullhet, återbruk och hållbarhet kan ha djupa inverkningar på processen och resultatet. Det är inte alla designteam som är vana att arbeta i kommunala processer inom ramen för till exempel ett planprogram. I uppstarten av projektet är det därför viktigt att avsätta tid för en introduktion av samtliga processer såsom bakgrunder, ramverk, språkbruk och förväntningar, särskilt i relation till budget och tidplan.

Ibland uppstår fördomar eller rädslor kring platsers förutsättningar. Detta kan hålla tillbaka det mod som behövs för att våga experimentera. Just mod och nyfikenhet, både hos kommunen och designteamet, beskrivs i utvärderingar som viktiga egenskaper för att lyckas göra något nytt. I utvärderingarna beskrivs också vikten av att Street Moves fortsätter drivas som ett experiment med potential att nå längre än när man använder konventionella metoder.

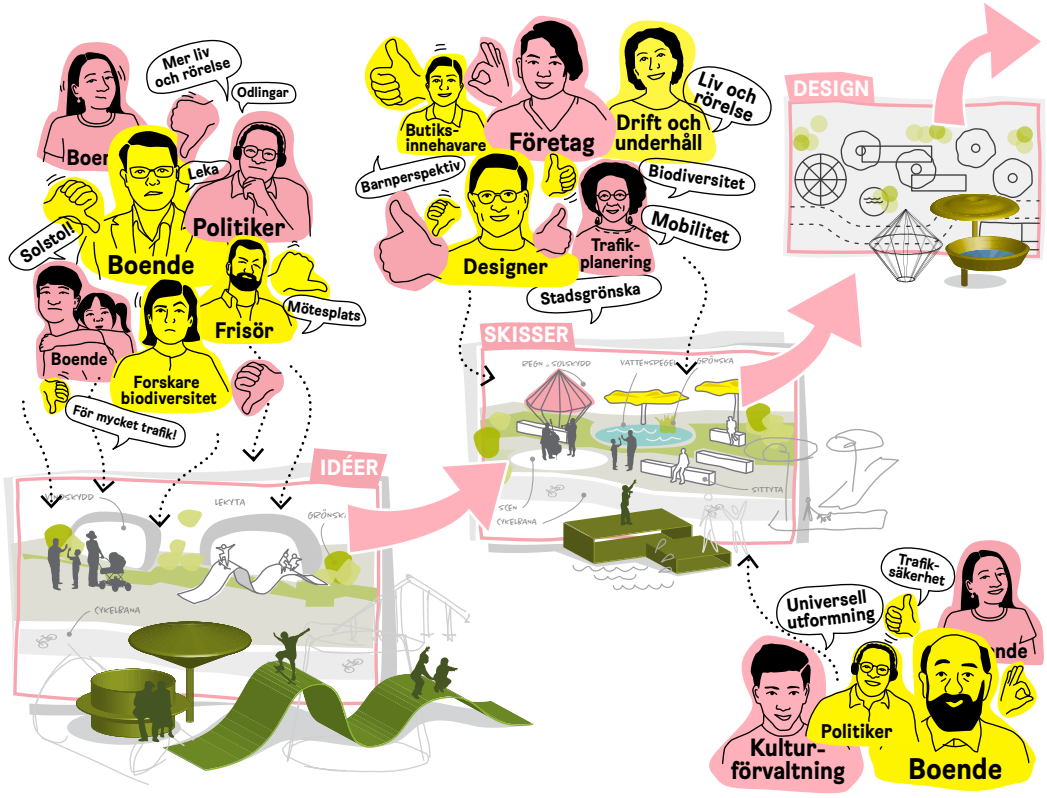

Illustration: Studio Susanne Flodin

Steg 2 – Skissprocess och feedback

Underlaget från plats- och behovsanalys är centrala i skissprocessen där en stor bredd av idéer utvecklas i ett öppet och tillåtande klimat.

Handskisser gör det lätt att kommunicera, bygga vidare på, ändra, utveckla och lägga till detaljer. De fungerar också som tydliga verktyg att presentera idéer på för behovsägare. Visualiseringar ifrån 3D-program har däremot visat sig skapa låsta bilder som framstår som färdiga, vilket kan få som konsekvens att idéer inte vidareutvecklas och att designprocessen avstannar för tidigt.

Under skissprocessen tas mer och mer konkreta förslag fram, och ur behovsanalysen och den feedback man får in väljs funktioner och värden som platsen ska designas för. I slutskedet av skissprocessen genomförs en tydlig remissrunda med samtliga involverade aktörer och involverade förvaltningar för installation, och projektavslut kopplas in.

Skissprocessen avslutas med en design-freeze då man beslutar innehållet i designen och riktning för gestaltningen genom att designkrav, materialkrav och produktionskrav stäms av mot designbriefen, designkriterier, effektmål, behovsanalys, livscykelanalys och budget.

Plats- och behovsanalys och skissprocess överlappar varandra i viss mån eftersom de tidiga skisserna ska ut på remiss till behovsägare, personer i kommunen och en expertgrupp som finns kopplad till Street Moves. Genom att fortsätta dialogen med flera aktörer och utveckla designen steg för steg öppnar processen upp för delat ägandeskap och experimentella förvaltningslösningar. Detta kan även bidra till kartläggning av återbrukbart material som kan leda till samskapande, något som exemplifieras i arbetet i Hultsfred och Härnösand.

Utveckling

I utvärderingar med både kommuner och designteam beskrivs att långsiktiga idéer med fördel kan arbetas fram. Trots att idéerna kanske inte genomförs i det här skedet är de värdefulla för processen och långsiktiga planer. Street Moves ställer krav kring experimentell och spekulativ design med hög flexibilitet som är producerat av återbrukat material. Med många parametrar som ska vävas in krävs att designteamet sätter en tydlig vision att arbeta med, samt att projektet har kapacitet att hantera hög komplexitet. Detta kan förtydligas som ingångsvärden och prioriteringar under processernas gång.

Enligt utvärderingar med kommun och designteam framkommer det att det finns utvecklingspotential för kunnande, beslutsvägar och processer när det gäller material och i synnerhet återbruk av material. Designteam och kommuner behöver tidigt identifiera vilka material som kan och bör användas och vem som ska producera prototypen, det gäller särskilt i skissprocessen där materialval och produktion är centrala delar. Om det uteblir utmanas kravställningen i designbreifen. Det är viktigt att tidigt kartlägga tillgång till återbrukbart material och att hitta materialflöden och säkra dessa för projektets genomförande. När gaturum designas är det ovanligt att prioritera återbruk. Att hitta lösningar med återbrukat material är ofta mer tidskrävande, vilket i vissa fall lett till gjorde att konventionella material använts prototyperna. Aktörerna bör inte besluta material och produktionssätt först när den övergripande designen är bestämd, något som i vissa fall är konventionellt. Design och val av material ska samspela genom hela processen för att återbruk och lokal produktion ska kunna prioriteras. I en fortsättning av Street Moves bör det utvecklas skarpare krav på just återbruk, samt att i möjligaste mån och inom ramen för lagen om offentlig upphandling (LOU) samarbeta med lokala producenter och industrier när det kommer till materialval.

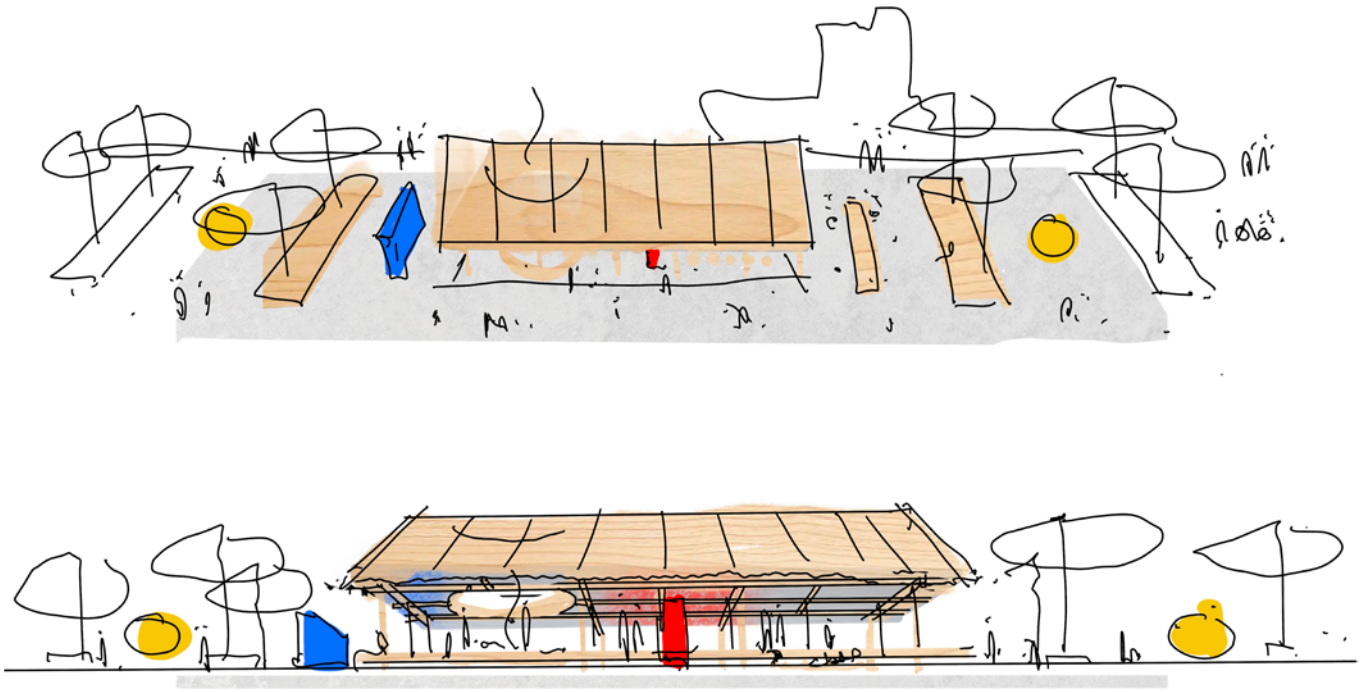

Skiss från designprocessen för Skeppsbron i Härnösand av Office of Possibilities.

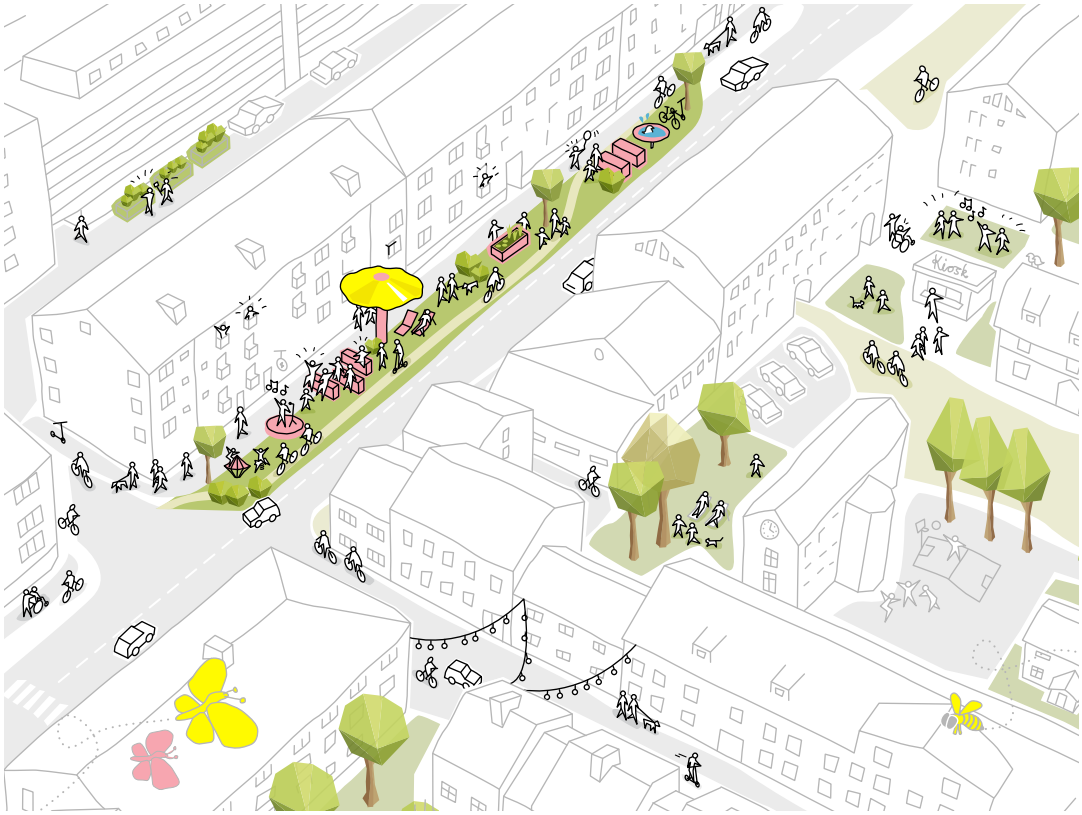

Illustration: Studio Susanne Flodin

Steg 3 – Test av prototyp

I det här skedet installeras designen i gaturummet. Därefter mäts effekter genom exempelvis flödesmätningar, vistelseaktivitet, grönska, biodiversitet, enkätundersökningar och analys av data. Dessa jämförs med mätningarna i projektets början för att se kvantitativa och kvalitativa resultat och effekter. Utvärderingar görs med kommuner och designteam för att synliggöra och samla lärdomar från processen. Prototyperna har genomförts både genom detaljerade bygghandlingar som lämnas över till byggare och genom processer som sätter samskapande i första rummet. Projekten har i många fall genomförts tillsammans med ideella krafter och initiativ. Effekterna från prototyperna behöver utvärderas över tid och olika säsonger.

Utveckling

Under produktion och byggnation ser ArkDes att lokala aktörers bidrag har skapat kvalitet i detaljer, ägandeskap, genomslagskraft och spridning av projektet, oavsett om det handlar om de slöjdade trä-detaljerna i Umeå, förskolebarnens planteringar i Hultsfred eller de medskapade löven på prototypen i Södertälje. Dessa erfarenheter visar på vikten av flexibilitet i utförande och ett ifrågasättande av gängse normer kring material, produktion, ägandeskap och utförande.

Ett centralt medskick i utvärderingar med kommunerna är att Street Moves till stor del handlar om en kulturförändring och vikten av att kultur, kulturella och kreativa näringar i sig bidrar till aktivitet, koppling till och mening på en plats. Ju fler aktörer som är med tidigt i processen desto bättre. Till exempel kan skolor, idrottsklubbar, konstföreningar och förvaltare av bostäder med fördel involveras.

Foto: Studio Doms

Illustration: Studio Susanne Flodin

Steg 4 – Nästa steg

Samtliga sex kommuner som har deltagit har arbetat vidare med Street Moves-modulerna för att fortsätta testa, utveckla och lära sig ytterligare från experimentet. Lärdomarna har samlats in och delas publikt för att fler ska kunna arbeta med att göra hållbara, hälsosamma och levande gator.

Street Moves fortsätter att utveckla strategier för att utmana vad framtidens gaturum ska vara. Var åttonde svensk kommun har hört av sig för att delta i processen, men fler behöver bli en del av rörelsen och våga ta klivet. Ju fler som är med, desto snabbare och bättre kan vi tillsammans demonstrera hur framtidens gatusystem ska utformas.

Utveckling

Det finns utmaningar med att arbeta i en designprocess som i offentlig verksamhet fortfarande är en relativt ny företeelse i Sverige. Det kan skapa otydliga förväntningar, särskilt eftersom Street Moves inte är en beställning av en fysisk produkt utan en metod för att testa hur vi skapar hållbara, hälsosamma och levande gator och städer genom utforskande, platsspecifika och tvärdisciplinära designprocesser, som i sig ger både fysiska resultat på gatan och organisatoriska lärdomar i de verksamheter och systemaktörer som deltar.

Designprocessen har lett till brett deltagande internt hos kommunerna, samverkan mellan olika förvaltningar och att nya perspektiv vävts in. Man upplever ett snabbt och lättfotat projekt med stora möjligheter och goda resultat och effektivitet utifrån de resurser och begränsningar som funnits. Dock har processerna i vissa fall krävt mer tid och resurser än vad som förväntats. Specifika processer, resultat och lärdomar följer i nästa kapitel.

1

2

3

4

5

7

8

Foto: 1 & 6 Studio Doms, 2 Växtvärket, 3 & 5 Martin Edholm, 7 Daniel McCarthy, 8 Daniel Byström

Foto: Daniel McCarthy

Kunskapsbank

De deltagande kommunerna och ansvariga designer och arkitekter har genom Street Moves skapat sex innovativa exempel på hur gaturummen kan användas om de designas för att bli hållbara, hälsosamma och levande, i stället för att enbart utgå från bilen.

Gator har olika geografiska, kulturella, fysiska och sociala förutsättningar. De kan därför designas på många olika sätt och för många olika typer av behov. De platsspecifika gatulösningarna i Street Moves är exempel på hur gaturummen kan designas och syftar till att tillfälligt testa och trigga nya idéer om vad gaturummet ska vara till för. Genom varje unik process skapas nya resultat och lärdomar om gatuomvandling och gaturummens möjliga användningsområden. Sammantaget bidrar de sex exemplen tillsammans med resultaten från Street Moves 1 till en rik kunskapsbank. Här redovisas de projektspecifika processerna, resultaten och lärdomarna.

Street Moves

Brahegatan Göteborg

Designteam: *Krook & Tjäder*
Kompetenser i designteamet: *Landskapsarkitektur*
Kommunalt team: *Enheten Platsutveckling och platssamverkan, Stadsmiljöförvaltningen, Göteborgs stad (tidigare Stadsliv, Trafikkontoret, Göteborgs Stad)*
Involverade aktörer: *Boende, verksamheter längs gatan, fastighetsägare förbipasserande, Buisness Improvement District Gamlestaden (BID Gamlestaden)*
Produktion: *Pilreklam*
Material: *Moduler utförda i lackerat stål och värmebehandlad furu, markmålning och 28 träd lånade från en lokal plantskola med trädstöd i plywood.*
Tilltänkt livslängd och förvaltning: *Modulerna används årligen från maj till september över minst fem års tid.*

Platsbeskrivning
Brahegatan ligger i Gamlestaden, i nära anslutning till spårvagnsstationen SKF. Den del av gatan som gränsar mot Artillerigatan består till största del av parkeringsyta, en vändplats och några träd. Sträckningen för Street Moves startar vid Artellerigatan och löper 150 meter in på Brahegatan. Längs gatan finns bland annat ett flertal restauranger, en hårsalong, ett bageri, en kemtvätt och en daglig verksamhet. Dagligen passerar i genomsnitt 924 fordon med en medelhastighet på 22 km/h. I stadsdelen är det vanligt att använda bilen för kortare eller längre transporter vilket ger avtryck i stadsbilden. Trots gatans utformning upplevs hastigheten vara hög, särskilt nattetid.

Effektmål
- skapa trygghet
- ge mer plats åt möten mellan människor
- minska bilens dominans
- skapa fler möjliga gatufunktioner.

Process
Verksamheter, boende längs gatan, fastighetsägare och representanter från BID Gamlestaden har lämnat synpunkter som vävts in i arbetet och designen. Det skickades även ut förfrankerade vykort till områdets boende för att på så vis få in tankar och idéer. Inspelen i Street Moves-processen på Brahegatan från invånare och lokala aktörer anses ha varit god. Resultatet av dialogarbetet visade att de boende önskade en grönskande gata med ytor att röra sig, vistas och leka på. Utifrån insamlingen av inspel och dialog gjordes ett designförslag med plats för grönska, lek, plats för gående, prylbytardagar och häng.

Före

Foto: ArkDes

Efter

Foto: LouiseLendas

"Jättefina. Skapar liv. Både fina att se på och praktiska att hänga vid."

- Boende

Foto: ArkDes, Krook & Tjäder, F Gerlach

Resultat
Designteamet tog fram en serie trekantsformade moduler i trä och metall i varierande höjd som installerades under maj och juni 2022. Modulserien kan kombineras i en mängd olika konstellationer, och flexibiliteten gör att modulerna kan utvecklas och anpassas på samma plats, i andra stadsdelar eller andra typer av stadsrum. Staden lånade in 28 träd från en plantskola som placerades ut, och planteringar och ytor för lek skapades. Gatan reglerades om till gågata och avsmalnades genom att placera ut moduler på parkeringsplatser och en bit in i körfältet. Detta kompletterades med markmålningar i geometriska former.

I enkätundersökningar ser en övergripande majoritet trekantsmodulerna som ett positivt tillägg till platsen och omkring 80 procent av boende och besökare tycker att Street Moves medför något positivt för gatan. På frågan om gatan har blivit tryggare svarar en majoritet på 55 procent jakande, medan 28 procent ställer sig neutrala och endast 16 procent gav ett nekande svar. Trafiksituationen upplevs som tydligare och när de boende fick svara på hur väl parkeringslösningarna fungerade i förhållande till deras behov av att använda bilen svarade 52 procent varken eller, 40 procent bra eller mycket bra och endast 8 procent dåligt eller mycket dåligt. Lek och grönska är de värden som uppskattades mest och lockade flest människor att stanna till på platsen.

Resultat från enkätundersökningar visar också att de verksamma längs gatan upplevt en bättre dialog med kommunen än på andra platser i Göteborg där staden genomfört liknande initiativ.

Kommunens observationer tyder på mindre fordonstrafik, betydligt mer grönska, högre vistelsenivå och lek samt bättre framkomlighet för gående. Trafikmätningarna visar att dygnstrafiken under testperioden låg på 582 fordon med en medelhastighet på 16 km/h jämfört med 924 fordon med en medelhastighet på 22 km/h utan installationen.

Utformningen av Brahegatan kommer att utvecklas årligen och modulserien har en tilltänkt livslängd på minst fem år. Utvärderingen av processen och resultaten ligger till grund för fortsatt arbete inom ramen för Göteborgs stads vision att skapa en livlig, grön och trygg stad.

Lärdomar
I utvärderingen ser staden tydligt att dialogarbetet och designprocessen i projektet har gett resultat. Genom ett gott dialogarbete upplever fler berörda att de fått tillräckligt med information före etablering, jämfört med kommunens andra projekt. Man reflekterar också över behovet att se över interna arbetssätt för att få till fler lyckade projekt av den här typen och ser en stor relevans av tillfälliga lösningar och ett prototypande arbetssätt. Vidare diskuteras att organisatoriska prioriteringar bör ses över för att stärka infrastrukturen för den här typen av arbete och processer, till exempel genom mer permanenta budgetar för ett prototypande arbete. En mer konkret lärdom handlar om att förflyttning av trekantsmodulerna hade kunnat underlättats av en lätt förhöjning undertill så att man kan komma in med gaffeltruck.

Upplevelsen av Sommargatan
Vad tycker du om följande påståenden nu när Brahegatan är en sommargata?
Sommargatan medför något positivt för gatan

Total - Antal svar: 528

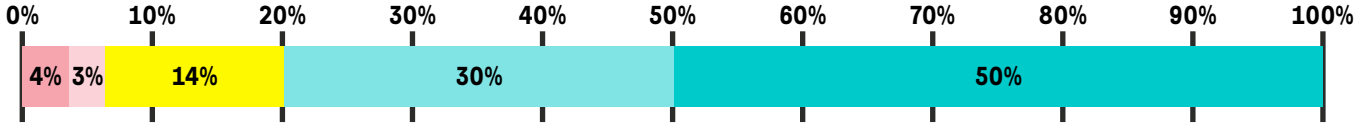

Boende - Antal svar: 247

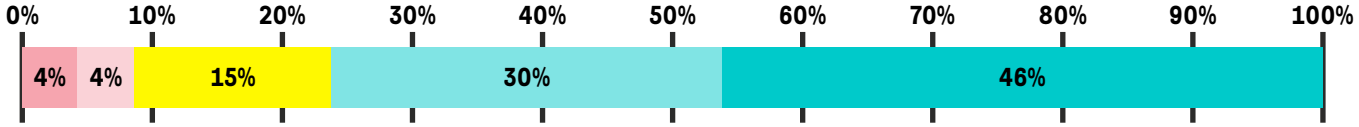

Besökare - Antal svar: 281

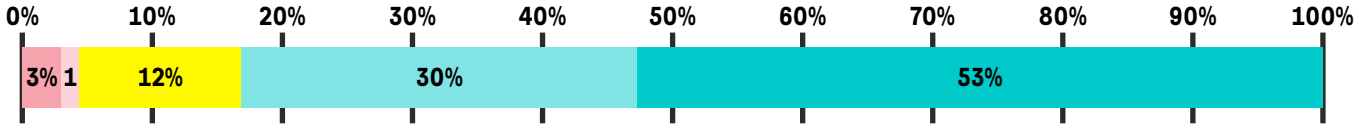

1 - Instämmer inte alls | 2 | 3 | 4 | 5 - Instämmer helt

Parkering (**enbart boende**)
Hur väl fungerar parkeringslösningarna i förhållande till dina behov av att använda bilen i dagsläget?
Antal svar: 237

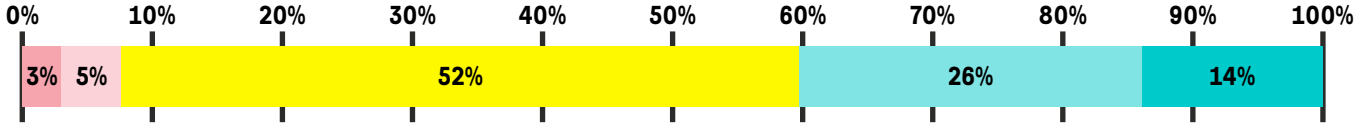

1 - Mycket dåligt | 2 - Dåligt | 3 - Varken eller | 4 - Bra | 5 - Mycket bra

Trygghet
Vad tycker du om följande påståenden nu när Brahegatan är en sommargata?
Sommargatan gör gatan tryggare

Total - Antal svar: 523

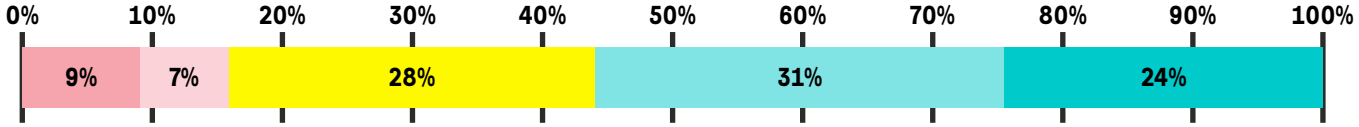

Boende - Antal svar: 243

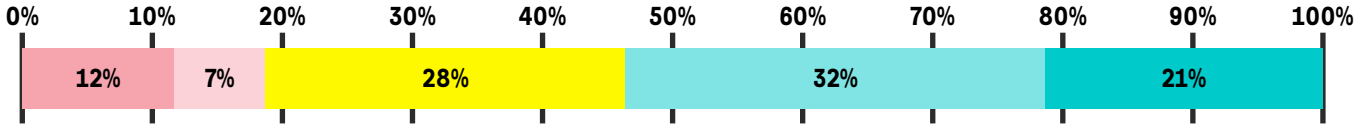

Besökare - Antal svar: 280

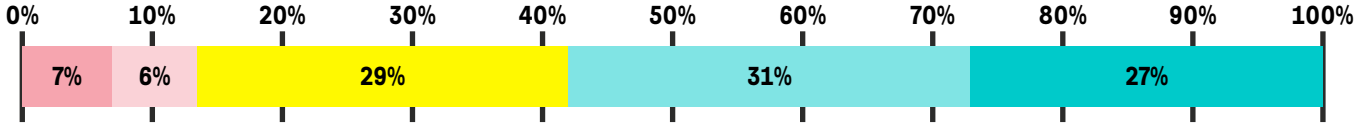

1 - Instämmer inte alls | 2 | 3 | 4 | 5 - Instämmer helt

Källa: Enkätundersökning i Göteborg, 2022.

Foto: Krook & Tjäder; F Gerlach

Street Moves

Rektorsgatan Helsingborg

Designteam: *Krook & Tjäder*
Kompetenser i designteamet: *Landskapsarkitektur*
Kommunalt team: *Trafikchef och trafikplanerare, Trafikenheten, Stadsmiljöavdelningen, Stadsbyggnadsförvaltningen, Helsingborgs Stad*
Involverade aktörer: *Elonroad, Move About, Öresundskraft, Volvo M*
Produktion: *AKEA, Kraftringen, Elonroad, Move About, Öresundskraft*
Material: *Cortenstål med plantering, markmålning, Elonroads specialdesignade laddskena och Move Abouts två elbilspoolsfordon med specialanpassad ladd-arm*
Tilltänkt livslängd och förvaltning: *Testet planerades att vara på plats under tre år. Det avslutades i juni 2023 efter att ha levererat resultat.*

Platsbeskrivning
Det utvalda utsnittet på 50 meter av Rektorsgatan är en lugn del av gatan med busshållplats på båda sidor, cykelväg och parkeringsplatser för boende och pendlare som sträcker ut sig längs hela gatan. Det är en trafikerad och urban bostadsgata med få målpunkter. Med platsens relativa närhet till centrum och busslinje 6 som knyter samman norra Helsingborg med centralstationen är Street Moves strategiskt placerad på en plats där många byter färdsätt, från eget färdsätt till kollektivtrafik, gång eller cykel.

Effektmål
- testa förutsättningarna för en elbilspool och en mobilitetshubb på kommunal mark och samtidigt skapa en zon som länkar samman tillgången till olika mobilitetsslag med, häng, sittplatser och grönska.

Process
Helsingborg stad var själva drivande i designprocessen som innehöll en kortare utforskande del. Arkitektkontoret Krook & Tjäder utforskade former för att knyta samman hållbart resande med hållbart stadsbyggande genom att fokusera på att skapa en grön gata med gröna resor där både bilar och människor skulle kunna ladda batterierna. Kopplingen till de involverade företagen var stark och har bidragit med goda erfarenheter av samarbeten till Street Moves kunskapsbank. Det världskända företaget Elonroad som utvecklar laddskenor för elbilar vidareutvecklade sin teknik tillsammans med energiföretaget Öresundskraft och Move About som tillhandahåller elbilspooler genom abonnemang. Flera funktioner i designen med fokus på häng, grönska och mänskliga möten uteblev från det slutgiltiga förslaget på grund av ökade materialkostnader.

Resultat

Prototypen lanserades i juni 2022 under Helsingborgs stadsmässa H22 där stadens målsättning var att presentera framtidens lösningar för en ökad livskvalitet i en smartare och mer hållbar stad. Krook & Tjäder gestaltade en plats där designen sätter den delade mobiliteten i fokus. Öresundskraft, Elonroad och Move About levererade tillsammans världens första elbilspool med laddning utan sladd genom en revolutionerande design och teknik samt två specialbyggda elfordon. Elbilspoolen placerades i anslutning till busshållsplatsen, och intill tillfördes även parkeringsmöjligheter för cykel och elscooter. Gestaltningen syftade till att möjliggöra samling av och underlätta byte mellan hållbara trafikslag. Krook & Tjäder utformade plats för träd och planteringar.

Tidigare har Elonroads laddskena främst varit ämnad för laddning under längre transportsträckor. Street Moves gjorde det möjligt att testa en ny och enkel modell för laddning av elbilsfordon. Laddningen sker genom induktion när elbilen står parkerad över laddskenan. En laddarm från bilens underrede sänks då automatiskt ner och laddningen påbörjas. Denna nya modell för laddning underlättar drift, förenklar användandet av elektrisk laddning och håller trottoarerna fria från större laddinfrastruktur och kablar.

Foto: 1 Daniel Bystrom, 2 & 3 Lotta Wittinger

Foto: Lotta Wittinger

Lärdomar

Målet på Rektorsgatan har varit att utforska samspelet mellan teknikens möjligheter och utformningen av gatan. En stor fördel med laddskenan är att den etableras i mark och tekniken möjliggör laddning utan laddkabel, något som frigör den ytan som laddlösningar med kabel vanligtvis upptar av trottoarer. Behovsanalyser, iterativt skissande med feedbackrundor och ett utforskande förhållningssätt hade med fördel kunnat vävas in i designprocessen ytterligare.

I Street Moves i Helsingborg finns viktiga reflektioner om samspelet mellan teknik, gestaltning och användarupplevelse. Från konsumenter och användare finns höga krav på att leverera en solid upplevelse av en tjänst för att kunna bygga upp en stabil användarbas. På grund av både hård- och mjukvaruutmaningar har inte elbilspoolen kunnat användas med hundraprocentig tillförlitlighet. Det ledde till ett reducerat användande. Genom projektet har tekniken testats i gaturummet under mer än ett års tid vilket har gett viktiga insikter om just teknikens relation till användarupplevelsen. I dagsläget är tekniken inte mogen, men testet utgör en viktig länk i arbetet med att minska antalet fordon på våra gator och förenkla delning och byte av mobilitetsslag. Vidare ser Helsingborg att det behövs förändringar på policynivå kring upplåtelse av kommunal mark för att undantag som detta ska kunna utvecklas mer långsiktigt.

Designförslag från Krook & Tjäder för Rektorsgatan.

Street Moves

Vasagatan
Umeå

Designteam: *Tyréns*
Kompetenser i designteamet: *Landskapsarkitektur*
Kommunalt team: *Projektledare, landskapsarkitekt och trafikplanerare, Gator och parker, Teknik och fastighetsförvaltningen, Umeå kommun*
Involverade aktörer: *Västerbottens läns hemslöjdsförening, Fastighetsägare längs sträckan, Norrlandsoperan, Centrumföreningen, Visit Umeå, Utopia, Svenska kyrkan, Stadium, arkitektstudenter, driftavdelningen på kommunen, butiksägare med flera*
Produktion: *NCC och Västerbottens läns hemslöjdsförening*
Material: *Tryckimpregnerad furu och handyxade detaljer och frökapslar i björk med linoljefärg. Den tillfälliga cykelparkeringen kom från kommunens upplag.*
Tilltänkt livslängd och förvaltning: *Modulerna var på plats från juni till oktober 2022 och resultaten från prototyperna har redan vävts in i den permanenta ombyggnationen av Vasagatan som påbörjats under hösten 2023.*

Platsbeskrivning
Vasagatan i Umeå står inför stora förändringar de kommande åren. Gatan är en parallellgata till Umeås paradgata Rådhusesplanaden och sträcker sig cirka 500 meter från Operaplan vid Norrlandsoperan till Årstidernas park nere vid Umeälven. Sträckan kantas av ett trettiotal björkar. Några av de största stråken för både bil, gång och cykel i stadskärnan korsar gatan parallellt. I mitten ligger Vasaplan, en knutpunkt för lokal och regional busstrafik. Den södra delen av gatan fungerar som genomfart för leveranser till butiker i centrala Umeå samt till gallerian Utopia som har sitt varuintag precis i korsningen med Kungsgatan. Många privatpersoner väljer att använda den södra delen av Vasagatan för att hämta och lämna personer i centrum eller göra snabba ärenden, trots ett lågt antal parkeringar på själva gatan. Busstrafiken i norr och den tyngre trafiken centralt bidrar till att många Umeåbor upplever Vasagatan som en bakgata, trots sitt centrala läge.

Effektmål
- göra gatan mer attraktiv
- göra gatan trygg, trevlig och inbjudande
- minska trafiken och bilens dominans
- utforma Vasagatan efter kartlagda behov hos boende, fastighetsägare, verksamheter och studenter
- skapa ett sammanhållande stråk från norr till söder
- utveckla arbetet med inkluderande medborgardialog
- testa lösningar och funktioner inför den långsiktiga ombyggnationen 2023.

Process

Umeå kommun ville utforska vilka värden man kan tillföra till en bakgata som är starkt påverkad av leveranstrafik. Genom kommunens involverade arbete och en större workshop med uppföljande digitala möten fanns det goda möjligheter för berörda att bidra under processens gång. Baserat på de behov som kartlagts genom dialogmöten och den initiala workshopen utvecklade landskapsarkitekterna hos designteamet på Tyréns fram en stor mängd idéer för Vasagatan. Förslagen skickades ut till deltagare som kunde inkomma med feedback, både via digitala möten och genom kommunens webbplats[9].

Efter att ha bearbetat materialet ytterligare sammanställdes och integrerades behoven av sittytor, lek, trafikfunktioner och utsmyckning i den slutgiltiga designen. Genom det breda dialogarbetet fick projektet kontakt med Västerbottens läns hemslöjdsförening som mot slutet av processen ansvarade för utsmyckning av slöjdade trädetaljer på två av modulerna, som också fungerade som plattformar för det nordiska projektet 1 KVM LIN.

9 https://www.umea.se/byggaboochmiljo/stadsplaneringochbyggande/projekt/gatorochtorg/vasagatan.4.27ee094017f1a27a0461209.html

Foto: Daniel Bystrom

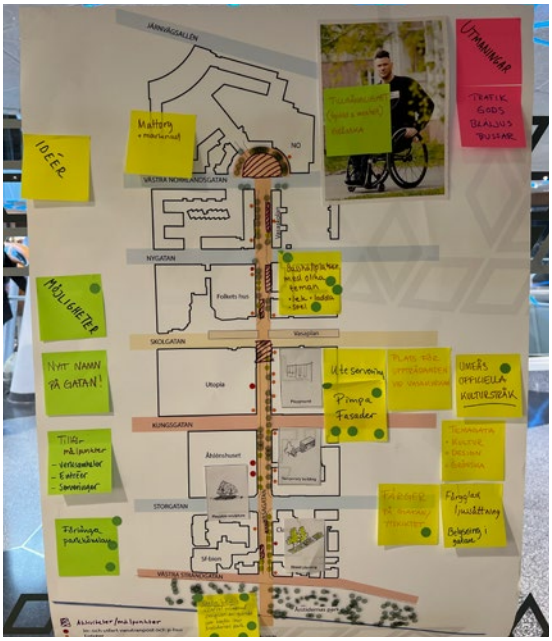

Före

Foto: Isabelle Forberg, Umeå kommun

Efter

Foto: ArkDes

Resultat
Vasagatan har olika problematik på olika delar av gatan. Detta har genererat fyra olika prototyper:

1. Vid Operaplan utformade Tyréns en enkel rondell av stubbar för att förtydliga för den busstrafik som använder ytan som vändplats.

2. Intill Vasaplan testades en tillfällig cykelparkering med cykelställ från kommunens upplag för att samla de cyklar som parkeras olägligt vid busstationen. Cykelparkeringen har varit väldigt välanvänd under hela testperioden och även haft en positiv trygghetsinverkan eftersom platsen upplevs som tryggare med fler människor i rörelse. En slutsats som kan dras av det är att cykling inte enbart ska ses som en mobilitetskategori utan också bör ingå i kategorier som har att göra med folkliv, vistelseaktivitet och trygghet.

3. I korsningen Vasagatan/Kungsgatan gjordes ytan för bil och transporter smalare med hjälp av en trämodul med sittplatser och grönska.

4. Ytterligare en modul placerades i korsningen Vasagatan/Storgatan med målet att minska mängden privata resor med bil in på Vasagatan och samtidigt tillåta tunga transporter att passera. Modulen utformades även för plantering av lin inom ramen för det nordiska projektet 1 KVM LIN där Västerbottens läns hemslöjdsförening bjuder in invånare att delta i att driva upp och bereda lin. Västerbottens läns hemslöjdsförening delade driften av linodlingen med kommunen under projekttiden. I Sverige samordnas 1 KVM LIN av Hemslöjden.

I utvärderingar med kommun och i samtal med behovsägare och verksamheter är det tydligt att utformningen av trafiksituationen och modulernas placering har styrt om trafikflödet som nu upplevs som tydligare och lugnare än tidigare.

Under testet genomfördes enkätundersökningar och intervjuer där Umeå kommun tar in feedback och samtalar med förbipasserande. Omkring sex av tio tillfrågade är positiva till de tillfälliga lösningarna. Det man har uppskattat mest är sittplatserna, grönskan och cykelparkeringen. Ungefär en tredjedel upplever platsen som tryggare med den tillfälliga lösningen.

Vidare så har resultaten från de tillfälliga Street Moves-lösningarna vävts in i arbetet när Vasagatan görs om permanent 2023 och framåt. Föreliggande gestaltningsförslag bygger tydligt på erfarenheterna där cykelparkeringen, det avsmalnade gaturummet samt möblering av gatan med fler sittplatser och gröna inslag är direkta resultat från Street Moves.

Lärdomar från projektet
I utvärderingar med Umeå kommun finns viktiga reflektioner om hur en utökad dialog tidigt i projektet ger en rik kunskap om platsen. Man reflekterar också över att Street Moves metoder fungerar väl för att förankra ett projekt och skapa delaktighet och delat ägandeskap hos berörda aktörer. Samtidigt kräver dialogarbetet mycket tid, kraft, resurser och organisation från projektstart till färdig etablering, och inte minst uppföljning efter projektet.

När det kommer till lärdomar av designprocessen tar Umeå kommun med sig hur betydelsefullt det är med ett förutsättningslöst skissande. Det är viktigt att öppna upp för idéer som kanske ligger utanför uppdraget, såsom exempelvis idéer för en annan fastighetsägares fasader, eller idéer som ligger utanför budget. Målet är att få med tankar, idéer och potentiella samarbeten som kan vara viktiga längre fram i processen, även om de kanske inte kan realiseras i den här delen av projektet. Umeå ser också positivt på att bjuda in angränsande aktörer och fastighetsägare eftersom detta har gett energi för att tillsammans satsa på den gemensamma platsen.

"Street Moves kan vara ett bra sätt att med enkla medel pröva sig fram till lösningar på en plats som ska byggas om. Med tillfälliga lösningar kan vi våga testa lite nya innovativa idéer som vi kanske inte skulle våga annars. Lösningar som vi sedan vågar gå vidare med och göra till mer permanenta."

- Utvärdering Umeå kommun

Hur ser du på de tillfälliga lösningarna här på Vasagatan?
Antal svar: 63

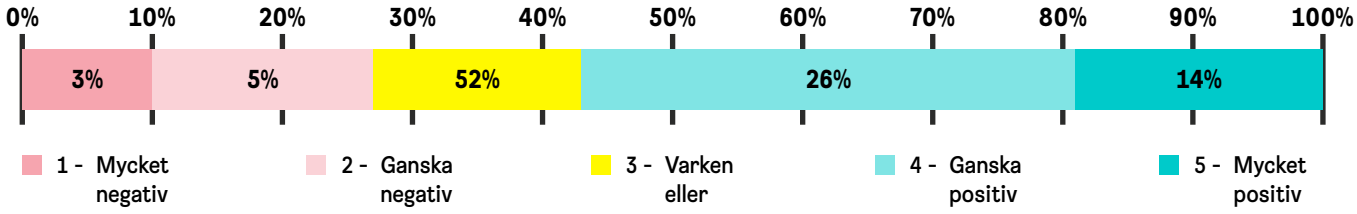

Vasagatan är en trevligare gata att vistas på efter tilläggen
Antal svar: 64

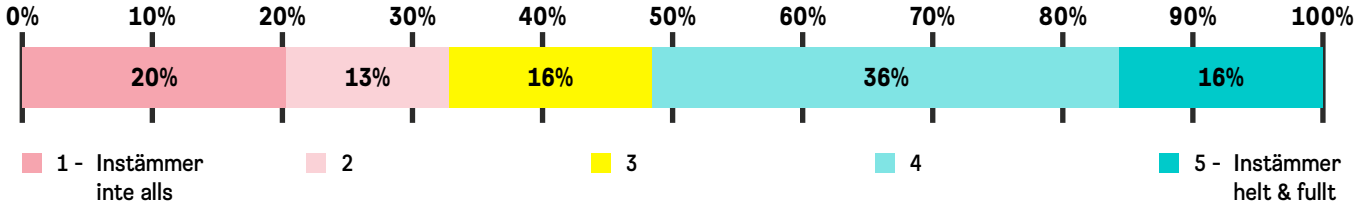

Vasagatan är en säkrare & tryggare plats nu efter tilläggen
Antal svar: 62

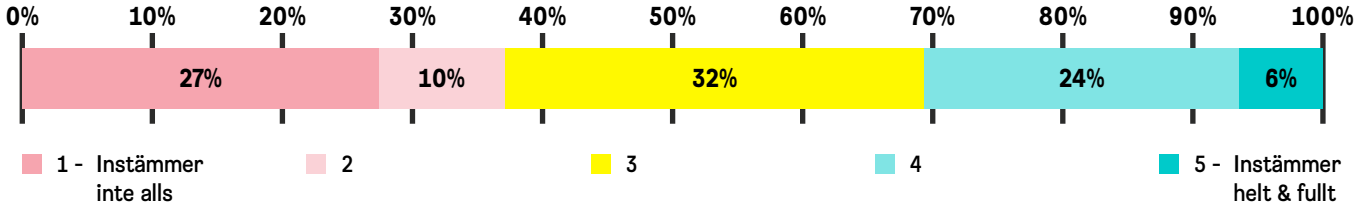

Källa: Enkätundersökningar i Umeå, 2022.

Gestaltningsförslag av Tyréns för Vasagatan i Umeå med lärdomar från Street Moves.

Street Moves

Oskarsgatan
Hultsfred

Designteam: *Suzanne Osten, Studio Doms, Studio Era och Outer Space arkitekter*
Kompetenser i designteamet: *Landskapsarkitektur, industridesign, scenkonst*
Kommunalt team: *I Hultsfred hade kommunen en större projektgrupp bestående av följande kompetenser: samhällsplanerare, projektchef, hållbarhetsstrateg, gatuingenjör, byggledare, näringslivssamordnare, trygghets- och säkerhetschef, fritidskonsulent, kommunikationsstrateg och driftchef Gata/Park Östra Smålands kommunalteknikförbund (ÖSK). Övriga resurser som fanns tillgängliga kopplat till projektet: förbundschef ÖSK, kultur- och fritidschef, rektor, förskolepedagoger och lärare.*
Involverade aktörer: *Omkring 650 barn, unga och förskolebarn, Hultsfreds Handel, Hotel Palace, elever från introduktionsprogrammet med inriktning bygg och anläggning vid Hultsfreds gymnasium samt de lokala förskolorna Ekbacken, Råsebäck, Örtagården, Växthuset, Silverslätten, Silverliljan, Furuängen och Målilla förskola.*
Produktion: *Elever från introduktionsprogrammet med inriktning bygg och anläggning vid Hultsfreds gymnasium, förskolorna, Studio Era, Studio Doms samt Gata/Park ÖSK*
Material: *Förutom vimplar, grundfärg och ljusslingor är allt material insamlat, återbrukat eller spill. Stolar och bord skänktes från lokalbefolkningen eller köptes in på loppis, felbruten färg användes vid målningen, de stora planteringsytorna utgörs av kantsten, jord och överbliven ängsplantering från kommunens upplag.*
Tilltänkt livslängd och förvaltning: *Street Moves i Hultsfred ska vara på plats under hösten 2023 med målsättningen att det kan stå kvar hela året, samt utvecklas och användas under minst två år framöver.*

Platsbeskrivning

I Hultsfred pågår flera omvandlingar som syftar till att skapa ett tryggare och mer trivsamt centrum. Den omkring 80 meter långa sträckningen av Oskarsgatan mellan Torsplan och Stålhagsgatan utgör en viktig länk mellan stationsområdet och centrumkärnan, två viktiga målpunkter i Hultsfred. Reglerad hastighet var 50 km/h före etablering. För att stärka kopplingen mellan de två målpunkterna och skapa mer trivsel och trygghet i de centrala delarna av staden ville Hultsfreds kommun inleda en dialog med berörda aktörer och allmänheten kring gatans framtid.

Effektmål

- göra gaturummet säkrare och tryggare
- skapa en mer levande och hållbar gatumiljö
- stärka gatans verksamheter/utbud och deras engagemang för platsen
- göra gaturummet mer attraktivt för människor att vistas i
- intern förflyttning kring synen på användandet av gaturummet och parkeringsytor
- utveckla praktiska metoder för samverkan mellan enheter
- skapa en inkluderande dialog och medborgarengagemang kring en plats.

Foto: ArkDes

Före

Efter

Foto: Örjan Karlsson

Process

Under inledande platsbesök hölls en öppen workshop med invånare i Hultsfred. Genom Suzanne Ostens kreativa metoder fick deltagarna undersöka minnen av gator, lek och offentliga platser innan diskussionerna gick vidare till behov och potential för Oskarsgatan. En gemensam vilja var att Hultsfred bör utvecklas med fokus på barn och unga för att förbli en attraktiv plats att bo på. Under platsbesöket inhämtade designteamet behov från gymnasieelever genom kartläggning av positivt och negativt laddade platser. Man använde en uppsökande dialog med barn och unga och genomförde korta intervjuer med dem på deras väg till skolan.

Processen har haft stark lokal förankring genom designteamets fokus på att utveckla relationer med nyckelpersoner för att på så sätt uppnå en inkluderande och medskapande kraft.

Efter en kartläggning av intresserade aktörer och lokala material utvecklades tidiga skisser för att möta Hultsfredsbornas önskan om en samlingsplats och mer grönska. Här uppstod idén om ett långbord. Efter förankring med berörda aktörer samlades bord och stolar in från kommunens invånare och en lokal second hand-butik. Under uppstarten fick designteamet bra kontakt med introduktionsprogrammet med inriktning bygg och anläggning vid Hultsfreds gymnasium. Efter insamlingen av bord och stolar följde en introduktion om projektet och restaureringsteknik för eleverna och därefter en veckas gemensam upprustning och vädersäkring av de insamlade möblerna. Momenten bestod av att ta bort klädsel, reparera skador och limma om ben och ryggstöd, slipa ner lack eller färg. Vid nästa platsbesök målades stolar och bord. Under tiden involverades pedagoger och barn från de lokala förskolorna Ekbacken, Råsebäck, Örtagården, Växthuset, Silverslätten, Silverliljan, Furuängen och Målilla förskola för att sedan stå för planteringen i planteringslådorna. Även planteringslådorna byggdes av eleverna från introduktionsprogrammet. Totalt har omkring 650 barn och unga varit involverade i processen i Hultsfred. Ett 20-tal tjänstepersoner har aktivt bidragit till projektet och ytterligare ett 20-tal tjänstepersoner har tagit del av löpande information.

Foto: Studio Doms

Hur ser du på idén att förändra gator med tillfälliga lösningar liknande det som du kan se framför dig?
Oskarsgatan - Antal svar: 100

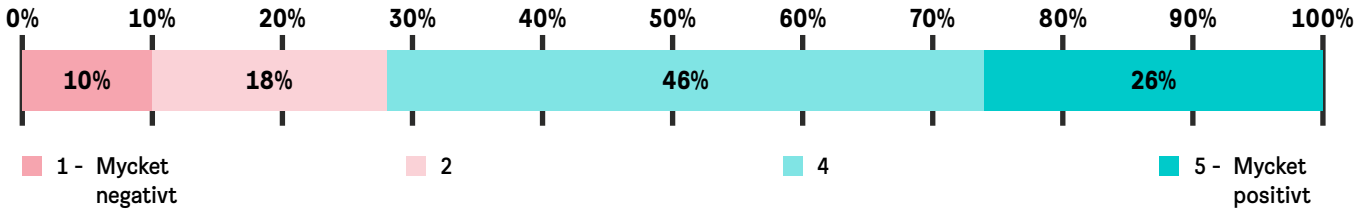

Vad är det som gör att du är positivt inställd till idén att förändra gator med tillfälliga lösningar liknande det som du kan se framför dig?
Oskarsgatan - Antal svar: 71 från positivt inställda i tidigare fråga

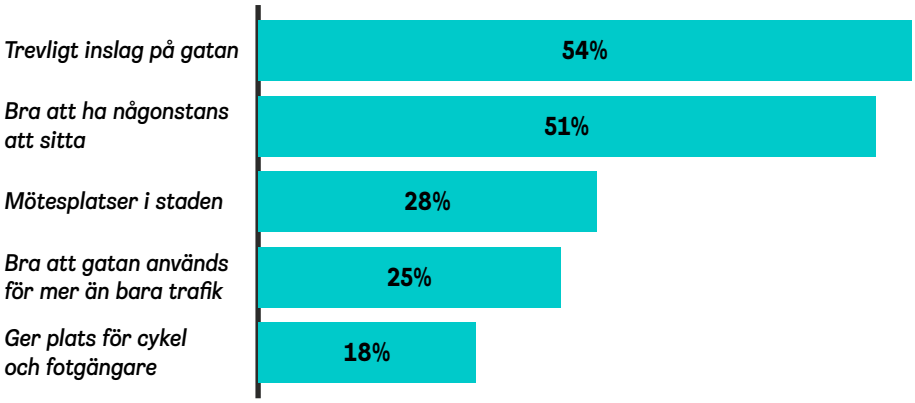

Vad är det som gör att du är negativt inställd till idén att förändra gator med tillfälliga lösningar liknande det som du kan se framför dig?
Oskarsgatan - Antal svar: 28 från negativt inställda i tidigare fråga

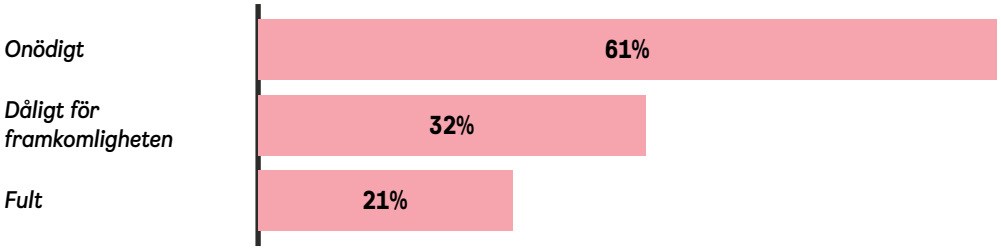

"Gatan är en trevligare plats att vistas på efter att den är omgjord."
Oskarsgatan - Antal svar: 100

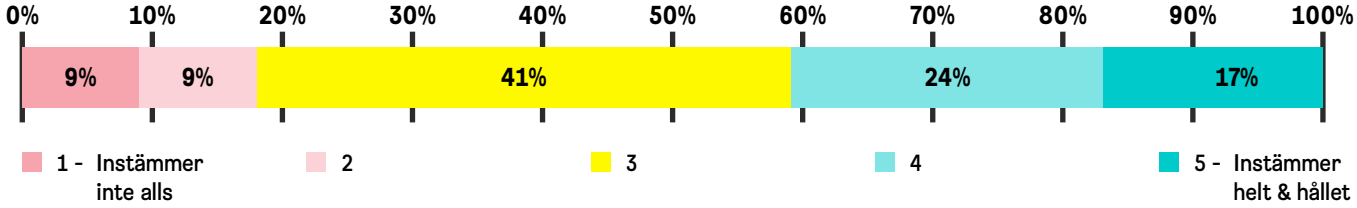

"Gatan är en säkrare och tryggare plats nu efter att den är omgjord."
Oskarsgatan - Antal svar: 100

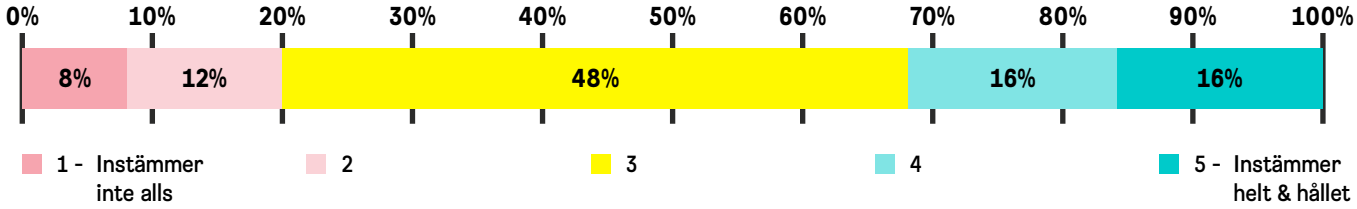

Källa: Enkätundersökningar i Hultsfred, Härnösand och Södertälje, 2023.

Resultat

Street Moves invigdes under Hultsfredsdagen den 19 maj 2023. Förutom tal från kommunalrådet satte Kalmar Byteater upp en spektakulär pjäs på plats.

Platsen på Oskarsgatan har förändrats till ett enkelriktat gångfartsområde där halva gatan pryds av ett långbord, odlingslådor och kvällsbelysning. En markmålning som påminner om ett övergångsställe har installerats. Tio parkeringsplatser har tagits bort. Grönskan har fått breda ut sig i gaturummet med två planteringar på totalt cirka 35 kvadratmeter med nio planteringskärl och två planteringsurnor. Långbordet är öppet för alla och kan fyllas med det innehåll som Hultsfreds invånare och föreningsliv önskar. Tack vare långbordet har möjligheten till olika aktiviteter i det offentliga rummet ökat.

En tidigare negativ beskrivning av platsen på grund av otrygghet har initialt förflyttats i positiv riktning både i upplevelsen av gaturummet samt i hur projektet omtalas i sociala medier. En viktig indikator på utvecklingen av trygghetsfrågan kommer att bli antal polisanmälningar för området som stegrats sedan 2020, bland annat till följd av att området varit under större bevakning senaste året, vilket ger utslag på antalet anmälningar. Före projektet övervägde vissa verksamheter att lämna platsen på grund av otryggheten, något som nu har vänts till att de väljer att satsa i befintliga lokaler.

Vidare har verksamheter längs gatan, förskolorna samt en driven hotellägare i närområdet tagit initiativ till att underhålla och se över platsen, en slags delad förvaltningsmodell som inte varit möjlig utan dialogarbetet och det lokala engagemanget. I våra enkätundersökningar ser vi att 72 procent av Hultsfredsborna är positiva till idén att förändra gator med tillfälliga lösningar liknande det de ser framför sig. Det man uppskattar mest med gatan är sittplatserna, att man har gjort plats för människan, att det är en mötesplats, folkliv, sänkt hastighet för bil och möjligheten till lek. En majoritet har svarat att de inte hittar något de ogillar med

Visionsbild för Oskarsgatan i Hultsfred av designteamet Suzanne Osten, Studio Doms, Studio Era och Outer Space arkitekter.

platsen, medan vissa anser att det är för få sittplatser. Samtliga långsiktiga effekter angående ovan resultat är viktiga att mäta för att säkerställa bestående effekter.

Designteamet i Hultsfred tog sig an utmaningen med återbrukade och återbrukbara material. De arbetade ihärdigt, uppsökande, och utforskande och lyckades bygga ett nätverk av relationer mellan en mängd aktörer för att få till stånd ett nästan helt återbrukat koncept med låg klimatpåverkan och med positiva sociala och organisatoriska effekter kopplade till nya och stärkta kontaktytor inom och mellan organisationer. Samarbete och kreativitet i utförande och produktion kan alltså vara ekonomiskt fördelaktigt, stärka sociala nätverk och öka genomslagskraften i prototypen.

Kommunen kommer fortsättningsvis använda överbliven plantering från andra platser i kommunen i planteringsbäddarna, och kommunens upplag ses numera som en värdefull resurs. Möjliga synergier av att invånare och förskolor tar hand om plantering och visst underhåll diskuteras bredare i den kommunala verksamheten.

Lärdomar

Trots inledande utmaningar i form av frågeställningar kring trygghet, delaktighet, barnperspektiv och agilt förändringsarbete har kommunen och designteamet arbetat för att skapa alternativ och möjligheter till positiva förändringar genom hela designprocessen. Vidare har man reflekterat över hur viktigt det är att involvera en större bredd av aktörer tidigt i processen, både internt i den kommunala verksamheten och externt i kommunen.

En annan reflektion är att delaktighet, dialog och prototypande arbetssätt är fördelaktiga strategier för att väva in olika problemformuleringar och skapa gemensamma och inkluderande lösningar, särskilt för mindre kommuner. Det går till exempel att inkludera skolor eller förskolor genom att både pedagoger och rektorer involveras i processen så att engagerade nyckelpersoner ges möjlighet att bidra utifrån sin verksamhet och med sin kapacitet.

"En stor slutsats är att ju större ägandeskap allmänhet upplever för det offentliga rummet och ju fler som inkluderas i processen vid en omvandling, både passiva och aktiva deltagare, desto fler är måna om platsen framåt och kan tillsammans värna om den."

- Utvärdering Hultsfreds kommun

Foto: Oliver Bystrom

Street Moves

Skeppsbron
Härnösand

Designteam: *Office of Possibilities*
Kompetenser i designteamet: *Industridesign och arkitektur*
Kommunalt team: *Plansamordnare och arkitekt på Härnösands samhällsförvaltnings plan- och byggavdelning samt plan- och byggchef, parkingenjör och kommunikatör*
Involverade aktörer: *Arbetslivsförvaltningens snickeri, Härnösands Hemslöjdsförening, Re:store, Kretsloppsparken, HEMAB (kommunala energi- och vattenbolaget), SCA, Höga Kusten Sjöentreprenad, Kretsloppsparken, Härnösands folkhögskola, Höga kusten Skog och Fastighet (parkentreprenad), Konsthallen, Västernorrlands museum, Norrdans*
Produktion: *Snickeriet hos arbetslivsförvaltningens resursgrupp i Härnösands kommun, projektgruppen i Härnösands kommun och Office of Possibilities*
Material: *Majoriteten av materialet är svensk kärnfuru som skänkts till kommunen efter att det blåst av ett lastfartyg under en storm. Långbordet är i korslaminerad trä. Markmålning, tio växtbäddar med plantering och åtta lönnar från en lokal plantskola i lådor som agerar trädstöd och sittplats.*
Tilltänkt livslängd och förvaltning: *Street Moves i Härnösand förväntas vidareutvecklas fram till 2027. Träkonstruktioner behandlas med järnvitriol efter första säsongen och ska sedan vara underhållsfria.*

Platsbeskrivning
Härnösand centrum ligger på ön Härnön och nås från fastlandet via två broar. Längs kajen Skeppsbron, som historiskt sett har varit en viktig arbetsplats och mötesplats i staden, finns i dag främst parkeringsplatser och bilväg. Skeppsbron sträcker sig ungefär en kilometer från stadens torg ut mot industrier och sen vidare till en populär badplats med naturområden längre bort. Den del av Skeppsbron som utforskas i Street Moves ligger norr om Bergsgatan, mellan en uteservering och väntkuren för turbåten Ådalen III. Här finns en hårfrisör, en begravningsbyrå, bostäder och gymnasiets sjöfartsutbildning vars fartyg ligger förtöjt längs kajen. Den totala bredden från byggnaderna ner mot kajen är 25 meter och utgörs av en 2,5 meter bred trottoar, ett tvåfiligt körfält på 11,7 meter, en yta på 5 meter som inte är reglerad för parkering, men som används som det, och slutligen ett kajstråk på 5,8 meter innan djupt vatten tar vid.

Effektmål
- testa och utvärdera tillfälliga lösningar och temporära aktiviteter
- skapa ett tryggare och säkrare gaturum
- skapa ett tillgängligt gaturum med fler funktioner anpassade för barn och äldre
- minska bildominansen i stadsmiljön genom att undersöka alternativ till havsnära parkeringar och åtgärder för höga upplevda hastigheter
- öka samverkan och samsyn inom den kommunala organisationen kring vad design kan bidra till på en plats
- öka förståelsen för platsskapande och tillit till temporära aktiviteter inför planprogrammet Skeppsbron.

Före

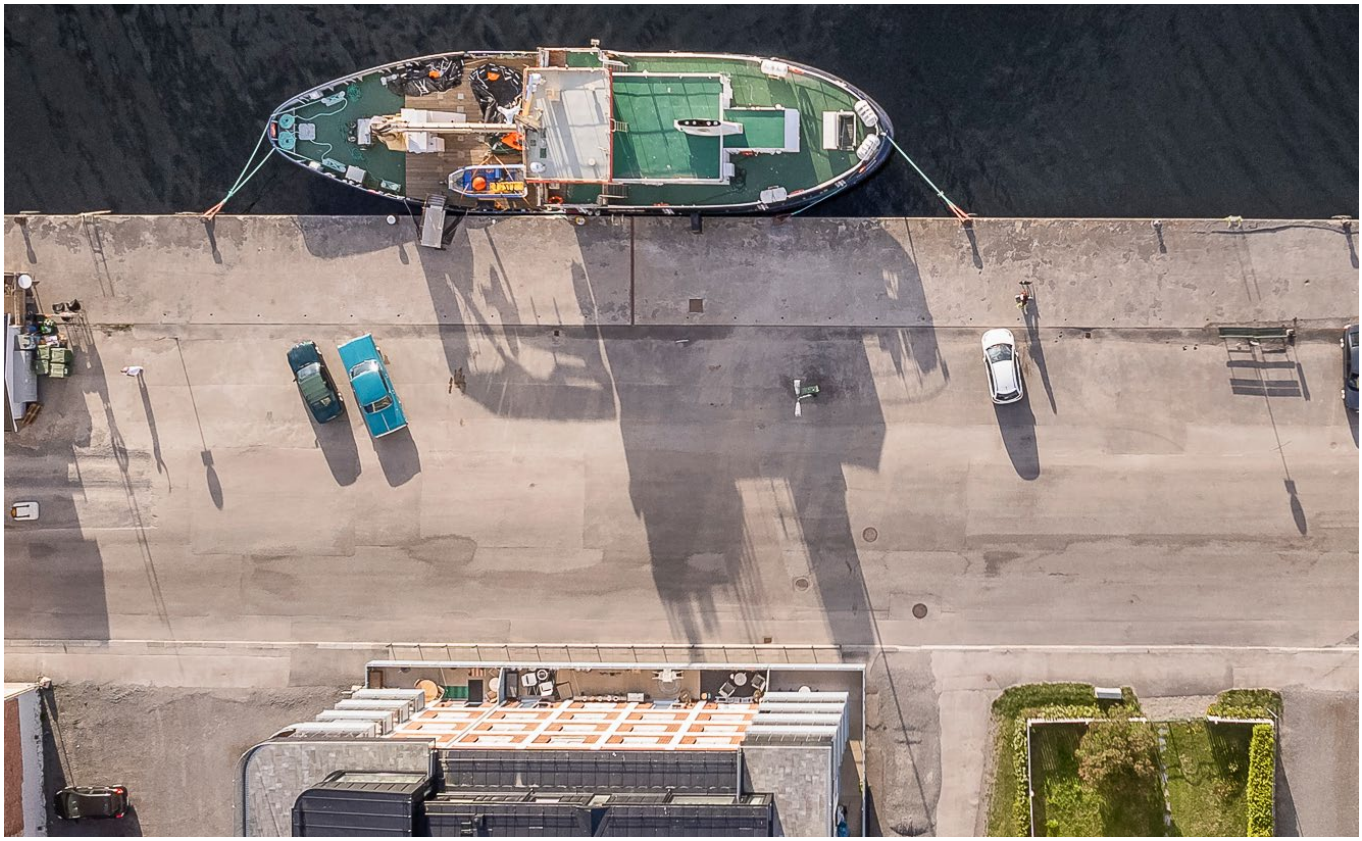

Efter

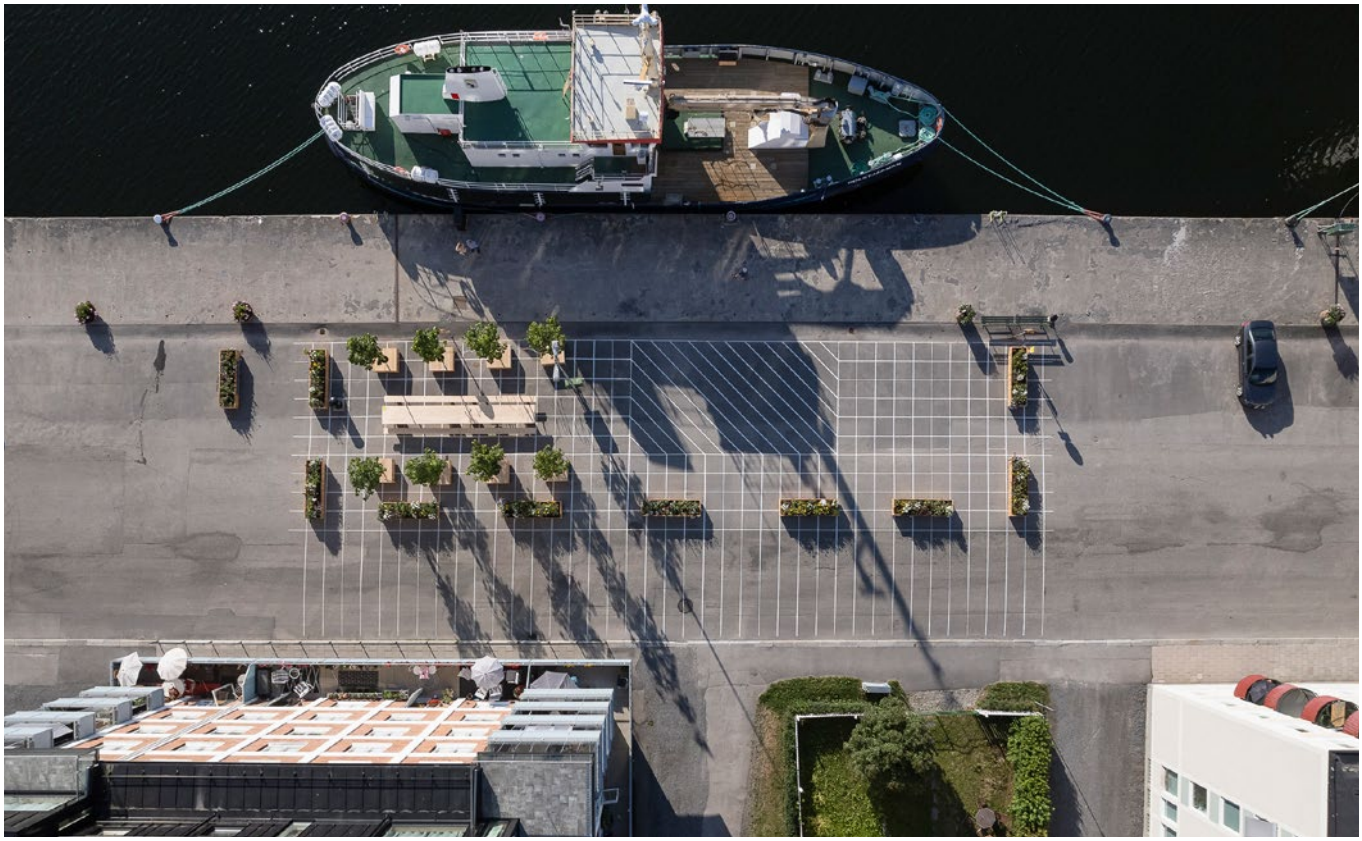

Foto: Martin Edholm

Process
Genom Street Moves ville kommunen undersöka kraften i temporära prototyper och inkluderande designprocesser för att ge inspiration och vägledning till de längre och större planerings- och gestaltningsprocesser som är planerade i en nära framtid, såsom planprogrammet för Skeppsbron. Kommunen har tidigare testat tillfälliga lek- och sittmöbler på flera av stadens ytor, och även genomfört dialoger om stadens förändring innan Street Moves-processen.

Processen inleddes med platsbesök och platsanalys som följdes av två öppna workshoppar där över 100 personer från Härnösandsområdet bidrog med minnen från platsens historia, tankar, idéer, och behov. Deltagarna som bestod av boende och representanter för företag samt politiker och tjänstepersoner bidrog också med förslag på genomförandekapacitet, aktiviteter och lokala eller återbrukade material. Efter en sammanställning av dialoger och workshoppar i en behovsanalys har Office of Possibilities arbetat fram prioriteringar för behov, form och material i en övergripande design. I processen genomfördes uppföljande workshoppar med olika representanter från kommunen. Mitt i processen blåste en del av en last med svenskt kärnfuru av ett lastfartyg på väg till Egypten. Virket spreds vind för våg och flöt i land på klipporna i närheten av Härnösand. Efter att den drivande projektledaren för Street Moves i Härnösand varit i kontakt med berörda parter skänktes en del av virket till kommunen av Höga Kusten Sjöentreprenad, SCA och markägaren vid Sjöviken. Det rörde sig om virke som annars ansetts obrukbart.

Den slutgiltiga designen kan påverkas av involverade aktörer, tillgång till material, möjlighet till aktivering och möjligheter att producera designen. Designteamets kompetens att hantera dessa faktorer var av stort värde för att kunna arbeta in samtliga parametrar i den slutgiltiga designen.

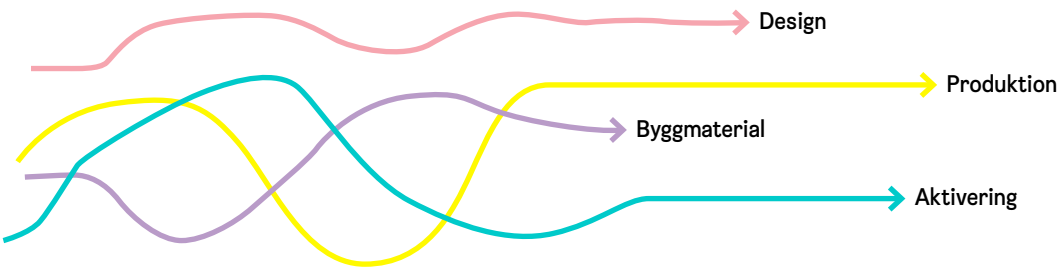

Snickeriet på Härnösands arbetslivsförvaltning involverades i slutproduktionen av trädlådor, långbord och planteringsbäddar. Många aktörer i staden har tagit del av processen, antingen genom information eller genom att utforska möjliga samarbeten.

Resultat
Den 14 juni 2023 invigdes Street Moves på Skeppsbron i Härnösand med bandklippning och tal av kommunalrådet och samhällsnämndens ordförande. Folkhögskolans danslinje överraskade deltagarna med en performance och det gjordes konst på det stora långbordet och omkring 90 personer deltog under dagen.

Trottoaren är fortfarande 2,5 meter bred men det tvåfiliga körfältet är nu 6 meter, jämfört med tidigare 11,7. Kajstråket är fortfarande 5,8 meter brett. Street Moves har tagit 10,7 meter i anspråk. Delar av körfältet och ytan som tidigare använts för parkering har nu lämnat plats åt ett långbord med tillhörande bänkar, åtta höga lönnar i trädstöd som fungerar som sittplatser, planteringsbäddar med

1

2

3

Foto: 1 & 3 Maria-Thérèse Sommar, 2 & 4 Martin Edholm

cykelställ och en öppen yta med gott om utrymme för havsnära möten. För att göra det möjligt att använda platsen året om har en paviljong planerats. Tillfälligt bygglov för paviljongen godkändes i november 2023.

Undersökningar visar att bilhastigheten i området upplevs som lägre än tidigare. Bilarnas kör- och parkeringsutrymme har minskat eftersom körfältet har smalnats av. Det har skapats mer yta för människor att uppehålla sig på och röra sig i vilket gynnar känslan av trygghet och ger möjlighet att skapa en levande plats. ArkDes enkätundersökningar visar att 93 procent ser positivt eller mycket positivt på idén om att förändra gator med tillfälliga lösningar som liknar Street Moves på Skeppsbron. Grönskan och sittplatserna sticker ut som positiva värdeskapare, tätt följt av närheten till vattnet och att bara kunna vara eller hänga på en plats.

Härnösand valde även att utvärdera Skeppsbron med Värdemodellen, ett systerprojekt till Street Moves inom Vinnovas mission för hållbar och hälsosam mobilitet. Genom den går det att uppskatta hur många olika värden som anses representerade på en gata. En och samma plats kan generera många olika typer av värden, eller få och likartade värden. För Skeppsbron har gatuindex stigit från 32 till 52.

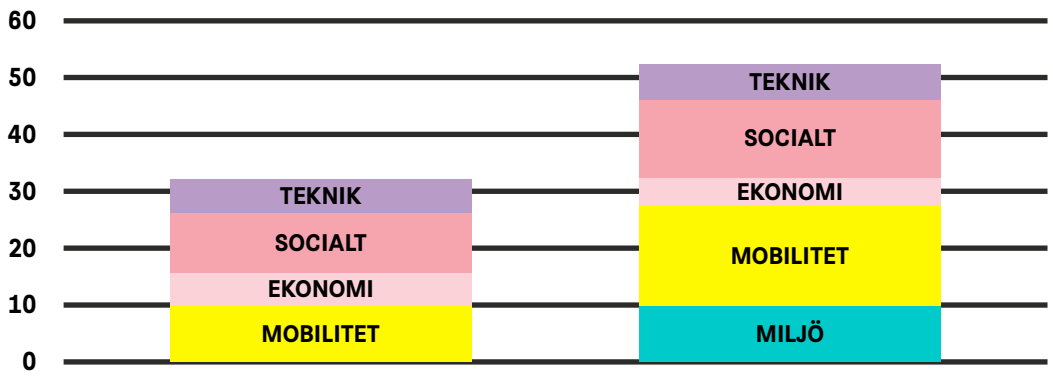

Mätning av Skeppsbron med hjälp av Värdemodellen. Det vänstra diagrammet visar de värden som fanns på Skeppsbron före Street Moves och det högra diagrammet visar värdena för Skeppsbron efter Street Moves

Lärdomar

Förutom de direkta resultaten på plats har Härnösands kommun beskrivit vikten av Street Moves designprocess för att praktiskt undersöka och skapa kapacitet i den kommunala organisationen genom att samverka med olika avdelningar, kompetenser och förvaltningar i en specifik testbädd. Processen har skapat förståelse för vad design kan göra för en specifik plats och den kommunala organisationen. Kommunen vill fortsätta utveckla och experimentera med centralt belägna och attraktiva ytor som i dag används för parkering, till exempel stadens kajer. Man vill skapa mer mångfunktionella ytor och gaturum och fortsätta främja stadsliv, gång och cyklande under hela året, inte bara under sommaren.

Härnösands kommun ser också en stor nytta i att arbeta med temporära projekt som får utvärderas inför en mer permanent omvandling. Man vill också arbeta vidare med att placera ut träd i gaturum innan de planteras på plats. Kommunen understryker vikten av dialog och bra förarbete samt att dialogerna och behoven som uppkommer blir sammanställda i ett dokument som man kan hänvisa vidare till senare i processen.

Hur ser du på idén att förändra gator med tillfälliga lösningar liknande det som du kan se framför dig?
Skeppsbron - Antal svar: 44

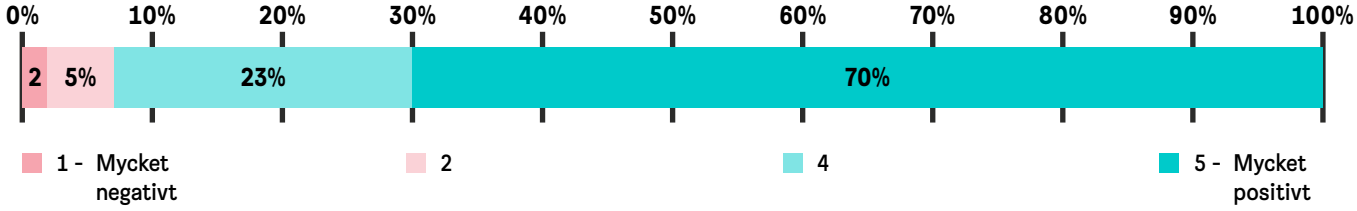

Vad är det som gör att du är positivt inställd till idén att förändra gator med tillfälliga lösningar liknande det som du kan se framför dig?
Skeppsbron - Antal svar: 41 från positivt inställda i tidigare fråga

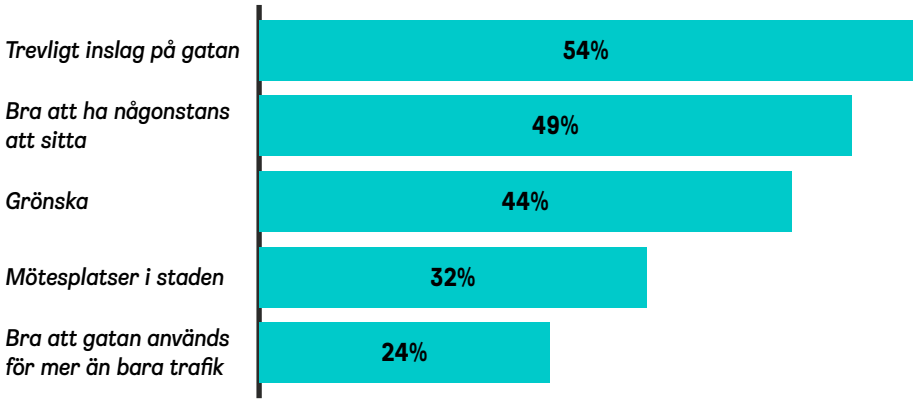

"Gatan är en trevligare plats att vistas på efter att den är omgjord."
Skeppsbron - Antal svar: 44

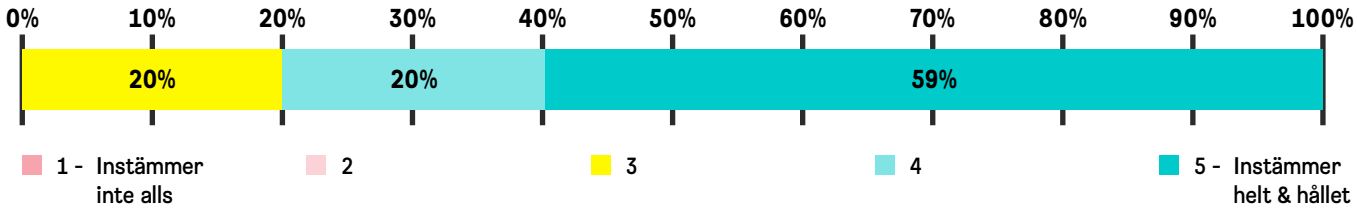

"Gatan är en säkrare och tryggare plats nu efter att den är omgjord."
Skeppsbron - Antal svar: 44

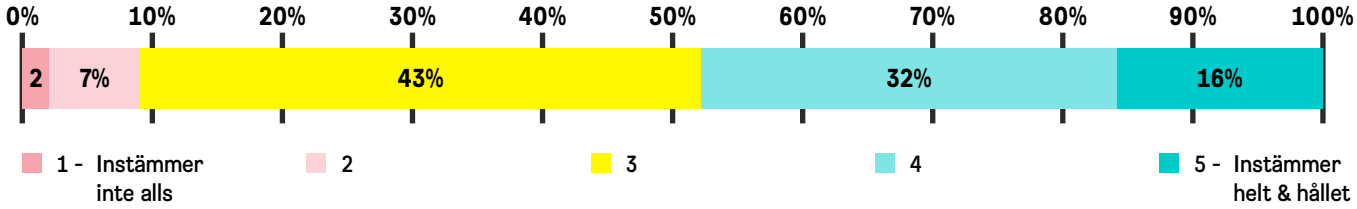

Vilka av följande delar av Street Moves på Skeppsbron gillar du minst?
Urval av svar som indikerarar feedback för arbetet framåt

Vill ha lite sevärdheter	Sittplatser mer anpassade för funktionsnedsättning	För lite möjlighet för mat och fika och glass
Trångt	Lite saker än så länge	Bilar
Trafiken	Inte så bra för cykel	Att det är tillfälligt

Källa: Enkätundersökningar i Hultsfred, Härnösand och Södertälje, 2023.

Street Moves

Badhusgatan
Södertälje

Designteam: *Växtvärket och Liljewall Arkitekter*
Kompetenser i designteamet: *Landskapsarkitektur och hållbarhetspedagogik, samt landskapsarkitektur och inredningsarkitektur*
Kommunalt team: *Utredningsingenjör och beteendevetare på Samhällsbyggnadskontoret, projektledare för Stadskärnan vid Exploateringsenheten på Samhällsbyggnadskontoret samt stadsarkitekt*
Involverade aktörer: *Konsthallens barnverkstad Galaxen, Biblotek Södertälje med barn från barngruppen Tio14, näringsidkare på gatan, kommunanställda, Södertälje City, ABF, Södertäljebor, lokal Facebookgrupp för stadsutveckling samt eventuellt framtida samarbeten med bland annat Tjejhuset*
Produktion: *Kommunteknik – snickeriet på kommunens driftsenhet, samt detaljer och plantering av boende, medborgare, främst barn och unga*
Material: *Tryckimpregnerad trall och rundstavar i furu, trekantsläkt på modul 1 och 4 i gran, betongsuggor och vägstolpar från kommunens upplag, fantasilöv i plexiglas, pigmenterad träolja till modulerna, järnfärg till stolparna samt vanlig vägmålningsfärg till vägmålningen*
Tilltänkt livslängd och förvaltning: *Kommunen planerar att ha Street Moves på plats fram till 2024 och vill fortsätta använda platsen som en plattform för medborgardialog och experiment, eventuellt vill man skapa motsvarande plattformar på fler platser i staden.*

Platsbeskrivning

Badhusgatan är en central gata i Södertälje. Den del av gatan som utforskas i Street Moves är enkelriktad och angränsar till stadens centrala gångstråk men i kontrast även till en av stadens mest trafikerade gator, Nygatan. På norra sidan finns en outnyttjad park och Torekällskolans väldigt populära parkering vars enda utfart är på Badhusgatan där enkelriktad trafik går upp mot Nygatan. Från fasaderna breder sig en 1,5 meter bred trottoar ut innan kantstenen bryter av till det 6,5 meter breda körfältet med sex parkeringsplatser. Längs gatan finns restauranger och kontor samt boende högre upp i de karakteristiska byggnaderna.

Effektmål

- skapa bättre förutsättningar för gående, cyklister och kollektivtrafikresenärer
- bidra till ett säkrare och tryggare gaturum
- öppna upp mer yta för till exempel kulturutövare, boende, ekosystemtjänster och skyfallshantering som anpassas efter gatans behov
- påbörja ett inkluderande och uppföljande förändringsarbete

Foto: Daniel McCarthy

Process
Växtvärket är en ideell förening som består av pedagoger, landskapsarkitekter och designers som genom lekfullt lärande verkar för att skapa bättre uppväxtvillkor för barn i städer. Liljewall är ett arkitektkontor med drygt 270 anställda arkitekter, möbeldesigners, inrednings- och landskapsarkitekter. Tillsammans bildar de designteamet för Badhusgatan i Södertälje.

Processen i Södertälje började med ett gemensamt platsbesök i februari 2023 varpå Växtvärket tog en ledande roll i dialogfasen genom att involvera medborgarna i gatuomvandlingsprocessen. Det gjorde de genom uppsökande aktiviteter inom ramen för en av sina metoder, *nomadisk enkät*. Efter en sammanställning av dialogerna och en behovsanalys lämnade Växtvärket över stafettpinnen till Liljewall som tog fram de första handskisserna, som Växtverket sedan kompletterade. Vidare tog Liljewall fram ett slutgiltigt gestaltningsförslag och Växtvärket påbörjade arbetet med att utforska hur unga invånare skulle kunna bidra till den slutgiltiga designen genom medskapande workshoppar.

Resultat
Badhusgatan har smalnats av med hjälp av tre trämoduler i suterräng som sträcker sig från Nygatan ner längs parken till utfarten från Torekällskolans parkering. Området är omreglerat till enkelriktat gångfartsområde och samtliga sex parkeringsplatser på gatan är borttagna. Modulerna erbjuder sittplatser i olika höjder, bredder, djup och vinklar. Här finns planteringar och färgglada detaljer som gestaltats av Södertäljes invånare i workshoppar under projektets gång.

Under invigningen den 30 juni 2023 deltog omkring tjugofem invånare i en workshop där de fick gestalta abstrakta löv för de tre trädliknande stolparna som kopplar samman höjden på modulerna med trädkronorna i parken, och för blicken till skogen i Kusens Backe på andra sidan Maren. Modulerna används för att sitta ner en stund, sola, vila, umgås, finna ro och läxläsning. De är även populära under kvällstid. ArkDes enkätundersökningar visar att 85 procent ser positivt eller mycket positivt på idén om att förändra gator med tillfälliga lösningar som liknar Street Moves på Badhusgatan. Den största värdeskaparen anses vara att det är ett trevligt inslag på gatan följt av att man uppskattar mångfunktionella gaturum och mötes- och sittplatser.

Flödesmätningarna visar att trafiksituationen är sig ungefär lik som i inmätningar, med relativt hög mängd motorfordonstrafik men i lägre hastigheter. Flöden av gående är också likartade med tillägget att man oftare stannar till, sätter sig ned och vistas på ett annat sätt på gatan än tidigare.

Lärdomar
Street Moves har varit ett verktyg för att förbättra samverkan inom och mellan enheter på kommunen. Det har även lett till nya kontaktytor för dialog med medborgare. Utmaningar inom stadsplanering och trafik kan inte lösas genom enbart fysiska omvandlingar av gator. Det krävs ett bredare arbete med att förankra den kommunala visionen för att många mindre projekt ska kunna dra åt samma håll. Street Moves har tillfört arbetssätt och gett praktiska exempel på hur gator kan bidra till levande gaturum och hållbar mobilitet. Att experimentera och testa sig fram är dessutom ett viktigt steg i processen för att kunna utvärdera och lära innan större investeringar görs.

Tack vare Street Moves kommer kommunen arbeta vidare med utökade medborgardialoger, medskapande och involverande av verksamheter för att förstå behov kopplade till förändringar av en plats. Slutligen visar processen i Södertälje hur viktigt det är att hitta starka kopplingar till drivna aktörer för aktivering av en plats. Det går inte att anta att spontanaktivitet kommer att uppstå bara för att infrastrukturen finns.

"Det är bättre att våga testa och göra det som går, i stället för att inte göra något bara för man inte kan göra allt enligt typbokexempel för en viss trafikmiljö."

- Utvärdering Södertälje kommun

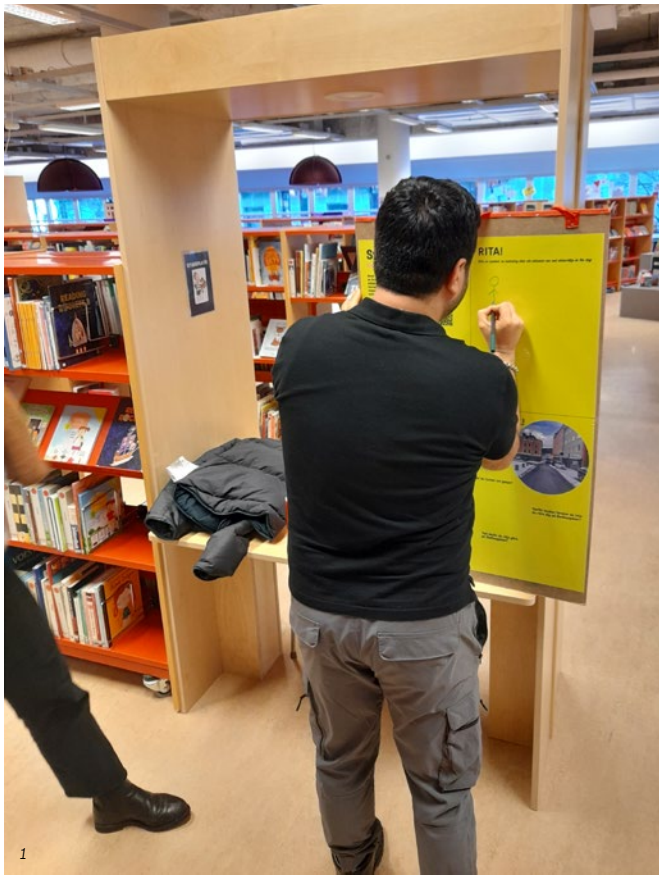

1

2

3

Foto: 1 Växtvärket, 2 & 3 Daniel McCarthy

Foto: Daniel McCarthy

Hur ser du på idén att förändra gator med tillfälliga lösningar liknande det som du kan se framför dig?
Badhusgatan - Antal svar: 91

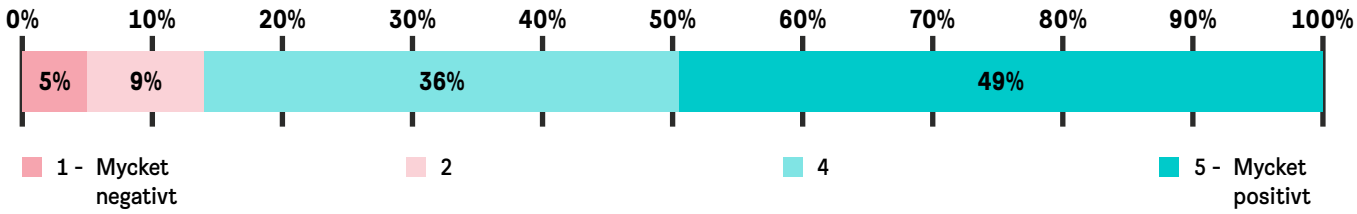

Vad är det som gör att du är positivt inställd till idén att förändra gator med tillfälliga lösningar liknande det som du kan se framför dig?
Badhusgatan - Antal svar: 72 från positivt inställda i tidigare fråga

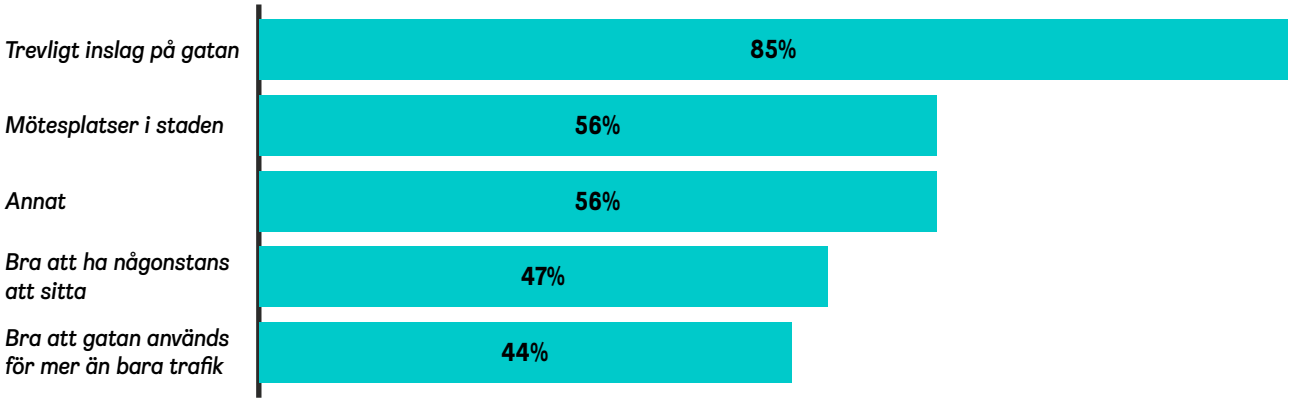

Vad är det som gör att du är negativt inställd till idén att förändra gator med tillfälliga lösningar liknande det som du kan se framför dig?
Badhusgatan - Antal svar: 12 från negativt inställda i tidigare fråga

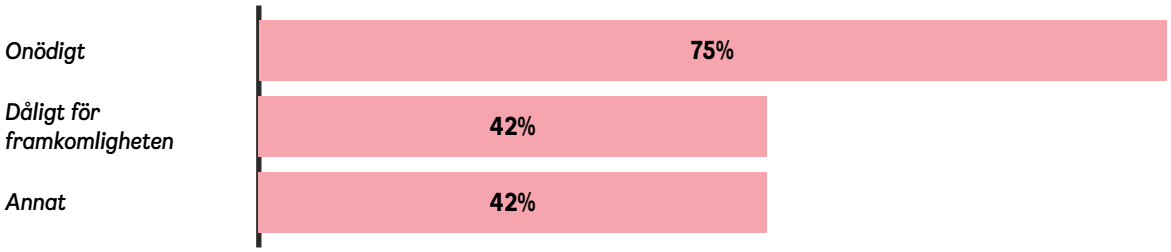

"Gatan är en trevligare plats att vistas på efter att den är omgjord."
Badhusgatan - Antal svar: 92

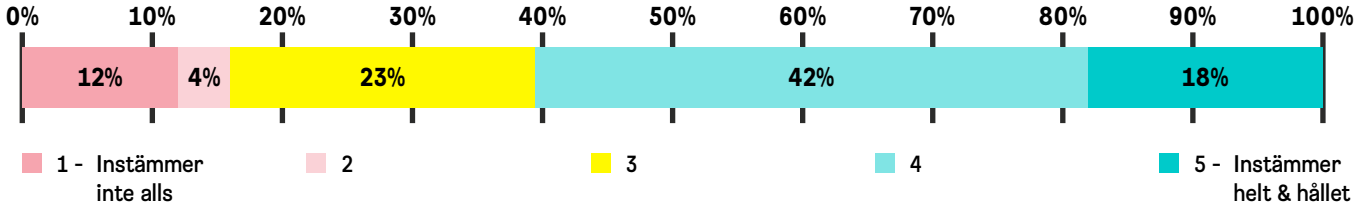

"Gatan är en säkrare och tryggare plats nu efter att den är omgjord."
Badhusgatan - Antal svar: 92

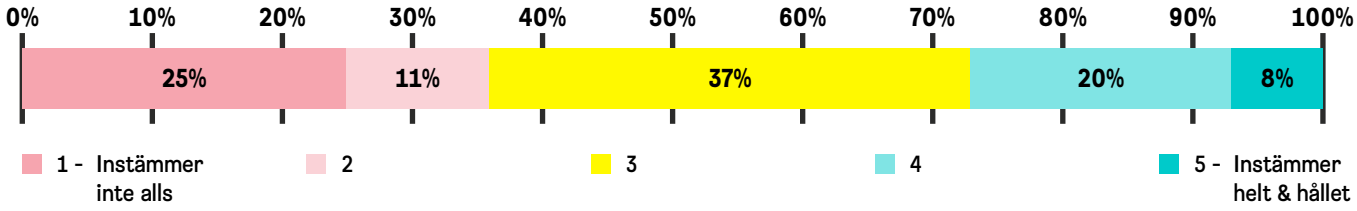

Källa: Enkätundersökningar i Hultsfred, Härnösand och Södertälje, 2023.

Foto: Maria-Thérèse Sommar

Resultat & effekter

Resultat
Projektets totalt sex deltagande kommuner och platser har påvisat att det går snabbt och är relativt enkelt att ställa om en bildominerad gata i en svensk stad till en plats som genererar fler värden än enbart trafik. Street Moves process har enligt de deltagande kommunerna också genererat lärdomar inom den kommunala organisationen. Flertalet kommuner pekar i undersökningar och intervjuer på ökad kapacitet för att hantera förändringsprocesser, förbättrade interna och externa nätverk samt dialogverktyg. Alla dessa är centrala faktorer för att bygga omställningskapacitet. När projektet debatteras offentligt, i exempelvis nationell och internationell media, genereras stegvis en förändrad syn på gaturummet, och frågor kring transporter, klimat och stadsplanering kommer upp på den allmänna agendan.

Street Moves är ett högst relevant projekt som växter i omfattning, erfarenheter och kunskap från stad till stad. Bedömningen är att det finns ett momentum som växer sig större där fler och fler vill bidra. Snöbollen är i rullning i sju städer totalt och fler vill vara med. Ett faktiskt skifte i hur vi designar gator på ett mer hållbart, hälsosamt och levande sätt är inom räckhåll. Vi har fortsatt ett arbete att göra och ett ansvar att förvalta kunskapen och bygga vidare på de modiga kommuner som tog de första stegen mot hälsosamma och levande gaturum!

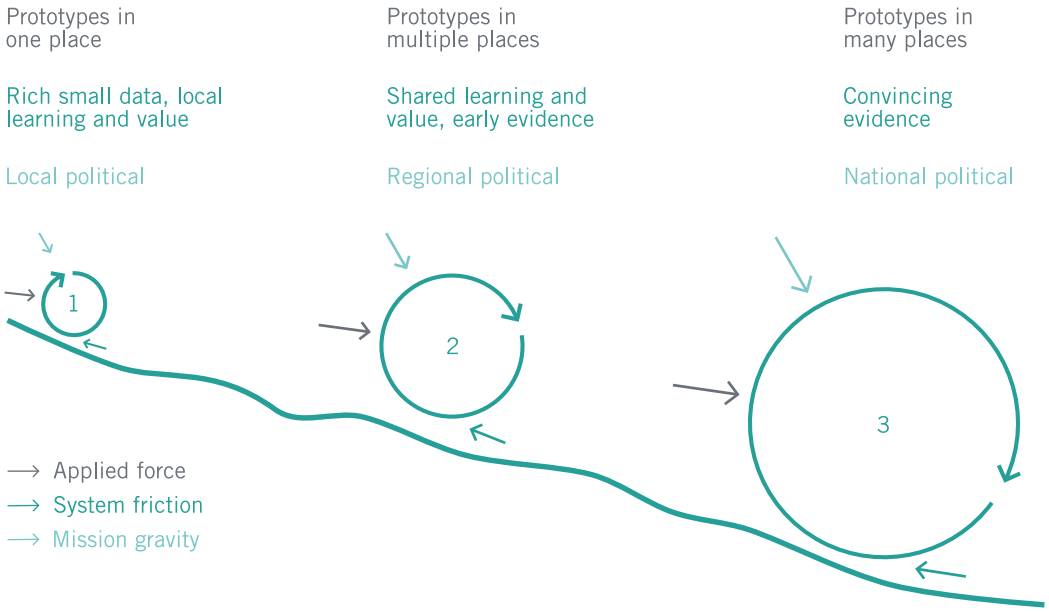

The Snowball approach. Från Vinnovas publikation "Designing missions: Mission-oriented innovation in Sweden - A practice guide by Vinnova" sid 132.

Som tidigare nämnts har Street Moves 2 vidareutvecklat designen och processen från Street Moves 1. Genom att aktivera designens verktyg inom det rådande systemet har inte bara den specifika gatan, som varit föremål för projekten, inlett en förändring. Även den kultur och de system som genererar gatan har påverkats. Inte sällan har projekten skapat ytterligare beröringsytor mellan olika förvaltningar, samt aktivt deltagande från kommunala politiker och medborgare. Ett av de mest centrala resultaten av projektet är att test, prototyper och småskalighet utvecklar kommunens kapacitet att driva förändringsprocesser på flera nivåer inom organisationen. Ett av de viktigaste resultaten i Street Moves 2 är just genomförandekapacitet av förändringsprocesser, som en klimatomställning innebär.

Utifrån de mätningar och uppskattningar som gjorts efter lanserad Street Moves i respektive stad ser vi att det finns en expanderad uppfattning om hur gaturummet kan användas. Det finns en ökad mångfunktionalitet i gaturummet, mer grönska, mer vistelse och lek samt att det har blivit lättare för gående att röra sig på platserna. Ytor för cykelparkeringar, flexyta, grönska och sittplatser har ökat och antalet bilparkeringar samt körbredd för bilar har minskat. Antal aktiviteter har också ökat genom möten, sittplatser, balansgång, bokläsning, odling, häng.

Totalt har projektet aktivt involverat omkring 1274 personer och 42 privata aktörer genom samtal på gatan, intervjuer, aktiviteter, workshoppar, plantering, produktion, etablering, restaurering av möbler och andra former av medskapande.

Över lag indikerar observationer på en lägre mängd och sänkt hastighet på kvarvarande fordonstrafik vilket gör att trafiksituationen både har blivit och upplevs som tydligare och lugnare. Boende i närområdet har varit positiva till tillförd grönska och möjligheten att använda de nya funktioner som designats på gatan. Fler människor dras till platserna initialt, dock behöver detta mätas över tid för att se långsiktiga effekter. Vanligt förekommande är också en perspektivförflyttning från en negativ eller neutral upplevelse av platsen till en positiv.

Hur ser du på idén att förändra gator med tillfälliga lösningar liknande det som du kan se framför dig?
Antal svar: 235

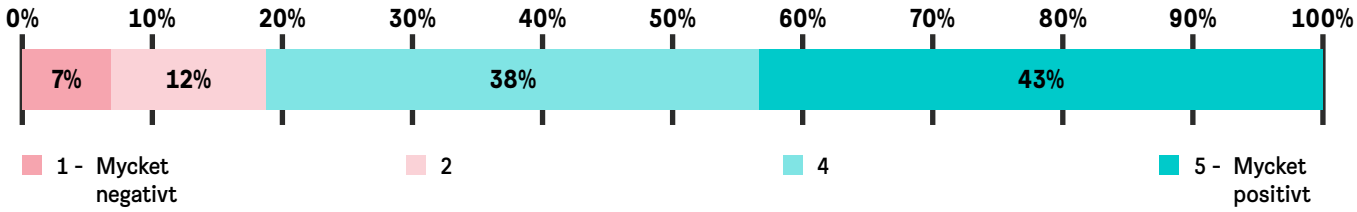

Källa: Enkätundersökningar i Hultsfred, Härnösand och Södertälje, 2023.

Kommunerna som deltagit i Street Moves 2 har gjort detta utifrån sina förutsättningar och mål, kopplade till Street Moves designkriterier och Vinnovas mission om hållbar och hälsosam mobilitet. Genom att de sex olika kommunerna deltagit med skilda gaturum med olika förutsättningar har Street Moves fått en bred bild av typer av gator och platser samt de skilda behov som finns hos kommuner av olika storlek runt om i landet.

Processer och resultat som finns beskrivna i den här rapporten finns även samlade på en erfarenhetsbank på streetmoves.arkdes.se. Här finns kartläggningar av lokala aktörer, dokumentation från processen, samskapande metoder, skisser och information om designprocessen.

Kommunerna har inte bara bidragit med skilda gaturum och förutsättningar utan också med lokala utmaningar, storlek på stad, bilberoende, typ av plats och klimat. Hultsfred, en kommun med högt bilberoende, har utforskat trygghet, trafikreglering och förändringsprocesser genom ett fokus på återbruk och barn och unga. Södertälje har utforskat inkluderande design genom medskapandeprocesser. Härnösand har utforskat mångfunktionella gaturum på breda gator i vattennära miljöer. Umeå har undersökt möjligheterna på en central bakgata i ett arktiskt klimat. Göteborg har undersökt möjliga kvaliteter längs en lång gata i en bilberoende stadsdel och Helsingborg har utforskat bytesmöjligheter mellan olika mobilitetsslag genom att testa världens första sladdfria elbilspool. Dessa ingångar har bidragit till att ge projektet Street Moves en bred förståelse för Sveriges 290 kommuners olika förutsättningar i ett framtida arbete. I skrivande stund har tolv procent av svenska kommuner och tre regioner aktivt hört av sig för att delta i rörelsen.

Kommunernas ingångar och resultat har bidragit till en förståelse för att fler kommuner kommer att behöva stöd för att utveckla kapacitet och välja metoder som genererar omställning i den takt som målen om svensk koldioxidneutralitet till 2045 och Agenda 2030 kräver.

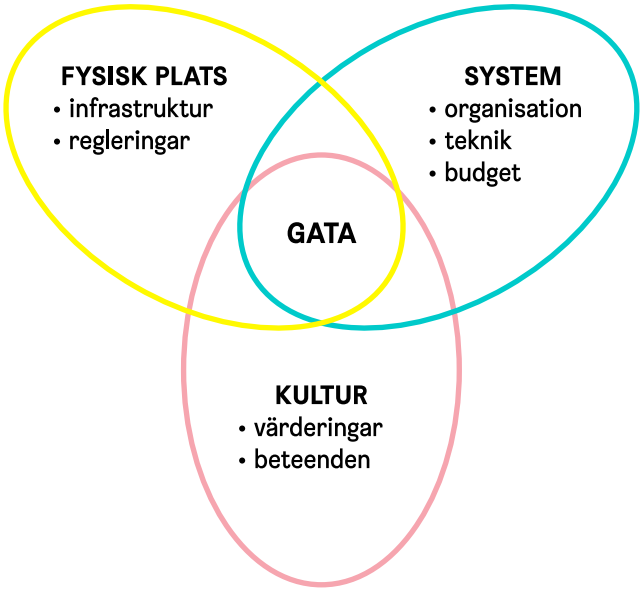

Gatan är en fysisk plats, men den är också systemet och kulturen som genererar den.

Om du fick bestämma helt och hållet hur en gata ska se ut, vilka funktioner/vilket innehåll tänker du att det kan finnas på en gata?
Denna frågan ställdes som en öppen fråga. Nedan graf är en kategorisering av öppna svar.

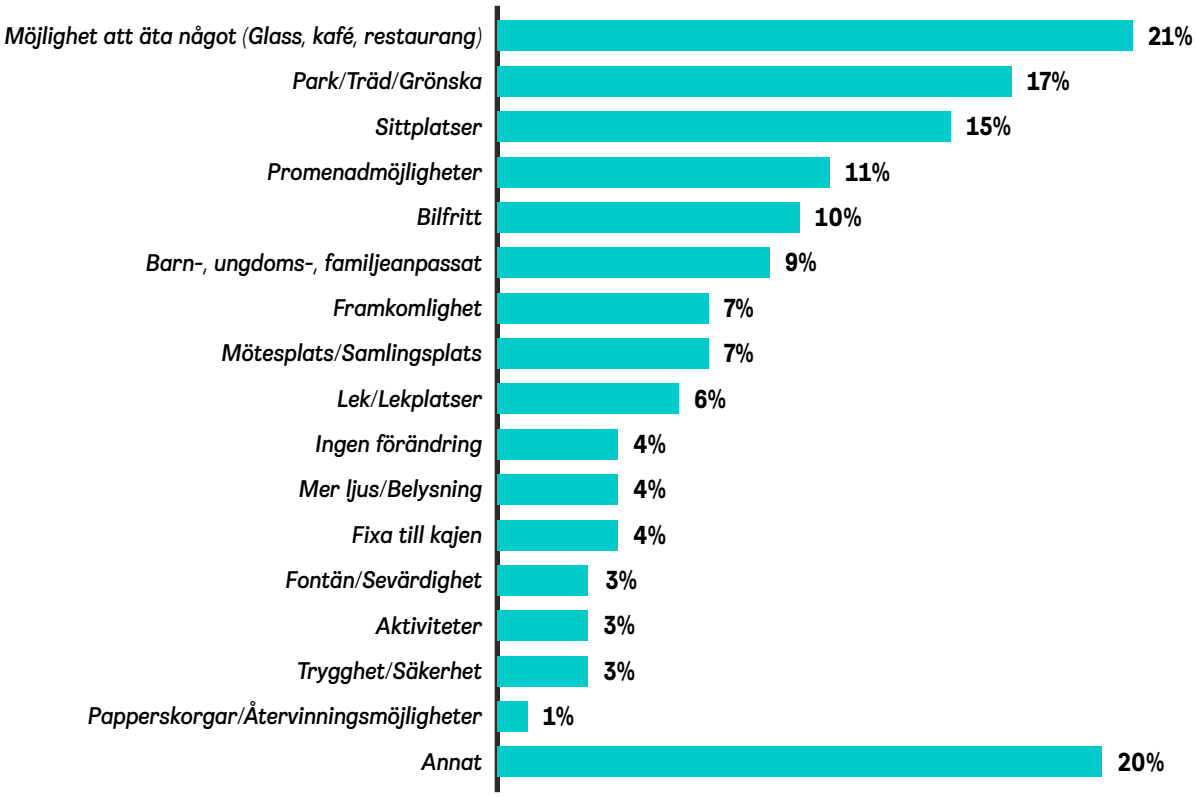

Källa: Enkätundersökningar i Hultsfred, Härnösand och Södertälje, 2023.

Det offentliga designar förebildligt

Det nationella målet inom Sveriges policy för arkitektur, design, konst och kulturmiljö[10] (Politik för gestaltad livsmiljö) är ”att arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön”.

Erfarenheterna av Street Moves visar att missionsdriven innovation kräver kompetens att leda processer där flera olika delar av samhället samarbetar och att det finns ett utpräglat fokus på användarperspektiv och innovation. Designkompetens och de metoder och verktyg som används i designprocesser har spelat en central roll i projektet och kan inte underskattas. De kommuner som kontaktat Street Moves för att delta i rörelsen beskriver ett behov av inkluderande förändringskapacitet. Street Moves har, genom design, visat på konkreta verktyg för att genomföra missionsdriven innovation i linje med de nationella målen inom Politik för gestaltad livsmiljö. Projekten levererar kalibrerade svar på specifika utvecklingsfrågor som kommunen kan arbeta vidare med. Genom projektens synlighet skapas och sprids kunskap om de gestaltande kompetenserna och kommunerna kan på ett konkret sätt gå i bräschen för en hållbar stadsplanering. Genom designprocesserna har kulturhistoriska, estetiska och konstnärliga värden tagits tillvara och utvecklats, och samverkan och samarbete har varit centrala för att lyckas i projektet. Konkreta verktyg för att uppnå detta återfinns i designprocessen som är utformad för att skapa bredd i deltagande bland verksamheter, medborgare och andra behovsägare.

10 https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2018/02/prop.-201718110

"Ju större ägandeskap allmänhet upplever för det offentliga rummet och ju fler som inkluderas i processen vid en omvandling, både passiva och aktiva deltagare, desto fler är måna om platsen framåt och kan tillsammans värna om den är en av våra viktigaste slutsatser."

- Utvärdering Hultsfreds kommun

För många kommuner är det nytt att arbeta med ett designteam. Arkitektur och landskapsarkitektur har en tydligare koppling till kommunens processer i dag, men just designteamens specifika kompetens är ofta underutnyttjad. Det kommunerna sett som positivt handlar om stark gestaltningskompetens och gott samarbete. Designteamens förmåga till att driva inkluderande processer beskrivs också positivt och visar på möjligheterna med att vara på plats i stor utsträckning, bygga relationer, lösa problem och löpande kommunicera med involverade parter. Teamens kreativa strategier för att hitta och förankra en kärna för gestaltningen anses också vara en starkt positiv faktor. I de fall där teamen inte varit på plats i lika hög grad har detta setts som en svaghet.

Genom utvärderingarna med kommunerna och designteamen kan ArkDes dra slutsatsen att Street Moves designprocesser har haft många positiva resultat. Dialogprocesserna har sett annorlunda ut, vilket har lett till att de som berörs av förändringen upplever att de har fått mer och bättre information om förändringen. Vidare har den iterativa och idégenererande processen skapat tydlighet internt i kommunen. Skisser och visualiseringar från designteamen har gett en förståelse för sammanhang, både fysiska och systemiska. Designens metoder har även bidragit till en inkluderande process, till exempel genom kreativa dialogverktyg, medskapandeworkshoppar, större workshoppar med allmänhet eller mindre workshoppar med tjänstepersoner och olika experter. Detta har gjort att många olika personers idéer och kompetenser på ett enkelt sätt och med låga trösklar har kunnat införlivats i den slutgiltiga designen. Detta bidrar till att deltagande kommuner, medborgare och privata aktörer nu har en förståelse för vad design är, hur processerna går till och hur man kan navigera utvecklingsprojekt. Detta är kunskap och erfarenhet av hur design kan användas i samhällets omställningsarbete.

Under processen har digitala möten legat till grund för kunskaps och erfarenhetsutbyte mellan tjänstepersoner i samtliga kommuner, något man har satt stort värde på. Mellan Hultsfred, Härnösand och Södertälje var utbytet så betydelsefullt att tjänstepersoner valt att utbyta erfarenheter genom platsbesök.

Foto: 1 - Studio Doms, 2 - Martin Edholm

Material och återbruk

Återbruk och livscykelanalyser inför materialval har kommit att bli en allt viktigare del av arbetet. Ett viktigt designkriterium är att enkelt kunna flytta på modulerna, samt att kunna dekonstruera och återbruka modulerna, något som haft påverkan på material samt utformning på lokal nivå. I Hultsfred är i princip allt material återbrukat genom insamling, tillvaratagande av spill, felbruten färg och material från kommunens upplag. Återbruket och restaureringen har lett till ett stort lokalt engagemang, stärkta sociala relationer och god ekonomi för projektet.

I Härnösand är största delen av materialet svensk kärnfuru som blåste av en båtlast i en storm. Virket flöt i land i närheten av staden och kommunen lyckades få en del av materialet donerat till sig, något som annars hade blivit spill. Designteamet arbetade flexibelt med design och materialval under hela processen och lyckades på så sätt använda det donerade virket i den slutgiltiga designen. Detta hade inte varit möjligt i en mer konventionell process där man först genomför utformningen, för att sedan beställa material, något som exemplifierats i bland annat Helsingborg. I Umeå och Södertälje har tryckimpregnerad furu använts. Motivet till detta har enligt kommunerna varit att det är hållbart över en längre tid samt enkelt att beställa enligt kommunens eller underleverantörers avtal, samt att utförare och byggare känner materialet väl och kan producera enligt tidsplan. Detta visar på svårigheten att arbeta med andra, mer hållbara och lokalt producerade material, särskilt under tidspress och i processer där materialval och design inte kopplas samman i ett tidigt skede.

Hållbarheten och kvaliteten i svenskt trä är en viktig del av ett framtida arbete. En utveckling av att arbeta i trä förespråkas, specifikt i relation till bostadsbyggande, i Politik för gestaltad livsmiljö (sid 73, prop. 2017/18:110), för att värna hållbart producerad skogsråvara samt svensk industri och innovationskraft. Street Moves ser positivt på att arbeta i svenskt trä, men ännu hellre med återbruk eller spillmaterial.

Erfarenheterna från Street Moves 2 pekar tydligt på att många kommuner i Sverige saknar processer och praktisk kunskap för att arbeta med återbrukat material. Att återbruka material eller använda spill har ibland visat sig vara mer komplicerat, därför har prototyperna i några fall genomförts med material som är mindre hållbart. Det finns alltså en stor utvecklingspotential för processer och arbetssätt som sammanlänkar utvecklings- och infrastrukturprojekt med lokala material, kommunala materialupplag och återvinningsstationer.

Sammanfattningsvis är behovet av effektiva beslutsvägar och förankring av hållbara materialval i kommunala verksamheter stort. Även designers och arkitekter behöver se över processer och beslutsvägar för att designa med hållbara materialval och införliva lokala producenter och lokala spillflöden i ett tidigt skede av designprocessen. I en vidareutveckling av Street Moves kommer tydligare krav ställas på att använda återbrukat material samt att genomföra livscykelanalyser av material. I möjligaste mån bör projekten också, inom ramen för LOU, arbeta med lokala industrier och lokala material. Hårdgjorda ytor och hårda material är fortfarande praxis och kan framstå som logiska utifrån ett förvaltningskostnadsperspektiv. Framgent kan en vidgad syn på den löpande ekonomin möjliggöra för levande gaturum att generera effekter inom välbefinnande, trygghet och positiva hälsoeffekter som en del av en större samhällskalkyl.

Press

Resultat och information om Street Moves har kommunicerats kontinuerligt under projektets gång. Intresset för projektet är fortsatt stort både lokalt, nationellt och internationellt. ArkDes har representerat Street Moves på två internationella konferenser och fjorton nationella konferenser inom områden som hållbarhet, folkhälsa, kulturella och kreativa näringar och hållbar mobilitet som nått omkring 1 235 deltagare. Totalt har 40 artiklar i lokal och regional press publicerats och nationella artiklar har publicerats vid tre tillfällen under projektperioden. Elva internationella artiklar har publicerats på webbplatser och i tidskrifter, exempelvis Perspective Daily (Tyskland), Bloomberg (USA) och Design Magazine Axis (Japan).

Effekter

I utvärderingar vittnar kommunerna om att projektet har genererat lärdomar på flera olika plan. Till exempel beskrivs en utökad förståelse för hur man kan bedriva inkluderande förändringsprocesser. Man ser positivt på att använda prototyper i ett tidigt skede av större infrastrukturprojekt för att lära sig mer om platsens fysiska och sociala förutsättningar, till exempel i Umeå och Härnösand. Utan Street Moves hade den fysiska etableringen skett efter en lång planeringsprocess utan fysiska tester. Många ser positivt på att justera effekterna av större etableringsprocesser genom att använda tillfälliga lösningar, även om det utmanar organisationen. På så sätt skapas en kapacitet att lära snabbare och också genomföra bättre projekt.

Street Moves har bidragit till bättre kalibrerade processer där en komplexitet av frågor har genererat konkreta resultat i relation till medborgarinflytande, mångfunktionella gaturum, hållbar mobilitet, inkluderande stadsplanering, biologisk mångfald, stadsgrönska samt barns och ungas perspektiv. Kommunerna beskriver att lärdomar ligger till grund för kommande beslut som fattas i organisationerna även kring andra projekt, ett tecken på att projektet har gett effekter på organisatorisk nivå. Långsiktiga effekter av Street Moves behöver tid och ytterligare mätningar för att kunna fastslås med större säkerhet.

"Det är en jättebra testyta för vårt interna arbete. Samhällsbyggnadsprojekt i stort är generellt väldigt långa processer. Här är det en kort komprimerad tid där besluten måste komma snabbt. Det är något som har varit jättebra att träna på, särskilt när vi går in i förändringsprocesser."

- Malin Sjöstrand, Plan- och byggchef, Härnösands kommun. Från intervju vid invigning 2023 06 14

Från prototyp till demonstrator

ArkDes ser att rörelsen och metoden från Street Moves 1 har utvecklats och spridits i Street Moves 2. Från att ha tagit fram skalbara prototyper på tre gator i Stockholm har Street Moves nu genomfört platsspecifika processer i ytterligare sex kommuner. Därtill har Street Moves kunnat visa transformativa effekter hos kommunerna genom stärkt intern samverkan mellan kommunens förvaltande grenar, ut mot medborgare och allmänhet och andra aktörer längs gatan och i staden.

Street Moves 2 har visat att om man enbart fokuserar på processer där samma produkt, eller lösning placeras ut i gaturummet utan någon omgärdande designprocess riskerar initiativet att förlora viktiga organisatoriska, sociala och kulturella effekter. De mest centrala effekterna i Street Moves 2 har varit att inkluderande designprocesser ger möjlighet till lärdomar om nya arbetssätt hos kommunen, enligt både kommunerna och projektledningen. Delar av arbetet har, som tidigare nämnts, varit unika per stad men den övergripande designprocessen och prototypandet i sig är en central del av hur Street Moves uppfyller ett av sina viktigaste mål: att bidra till att utveckla förvaltande organisationer till att agera mer agilt och bygga upp en intern förändringskapacitet som är inkluderande för de verksamheter och aktörer som berörs av den.

I Umeå tas lärdomarna vidare i mer permanent utformning redan under 2024. I Helsingborg har de privata aktörerna kunnat utforska en affärsmässig potential och kommunen fått svar på frågor kring hållbar mobilitet kopplat till kommunal markanvändning. I Göteborg, Södertälje och Hultsfred lever Street Moves vidare som levande gaturum som kommer att utvecklas under de närmsta åren. I Härnösand vidareutvecklas Street Moves som en testyta inför den stora upprustningen av Skeppsbron 2027. Detta möjliggör för lärdomar att ytterligare förankras i organisationerna samt att man bibehåller och utvecklar metoder för testbäddar.

Street Moves har skapat exempel på hur framtidens gaturum kan se ut och hur man kan gestalta gator för att göra dem hållbara, hälsosamma och levande. Projektet har bidragit till att demonstrera lokala lösningar på systemiska problem. Inom missionsdriven innovation beskrivs detta som demonstratorer. Exemplen finns, fungerar, har dokumenterade resultat och effekter, och kan på så sätt agera föregångare till andra städer som vill förändra sina gator och organisationer.

Effekterna och lärdomarna från kommunerna behöver förvaltas, men också spridas. En struktur för lokal styrning kan vara ett bra sätt att bibehålla och vidareutveckla lärdomarna på ett systematiskt och skalbart sätt. Inom ramen för missionen för hållbar och hälsosam mobilitet har Vinnova tagit fram förslag på hur styrning och spridning av missions-arbetet skulle kunna utvecklas.

Governance

Working Running the Streets mission

This evolving structure defines how governance for the prototyping process sets up a broader governance model for Systems Demonstrators, capable of scaling, learning and adapting.

Note that this is how the mission board could develop around the Streets mission. The initial projects embody these relationships, but no board was formalised beforehand. This can follow, as per the 'snowball' method.

Overall steering, guidance, and advocacy, including stimulating public awareness. Includes link to other mobility systems and opportunities, and broader urban contexts, as well as international engagement. Overall goal setting.

Mission board
e.g.
Vinnova, ArkDes
Transportstyrelsen
Folkhälsomyndigheten
Drive Sweden, Viable Cities
SKR
etc.

Expert group
e.g.
Nordic Micromobility
Voi
Volvo M
Ericsson
etc.

Industry and civic society stakeholders and academic researchers. Initiated on-demand.

Manages prototype and demonstrator calls and delivery. Features ArkDes as overall coordinators, Vinnova as system mobilising and financing, and Transportstyrelsen alongside other national, regional, and municipal actors. Coordinates support for design and strategy.

Project team
e.g.
Vinnova, ArkDes, Drive Sweden, Viable Cities Stockholm, Helsingborg, Gothenburg, Malmö, Umeå etc. Stockholm Region, VGR etc.

Policy labs and other external design and delivery services
e.g.
Lundberg Design Utopia Ark.
Spacescape
etc.

Tools and processes for addressing policy and regulatory issues, service design, innovation management etc. Procured as required.

Local mission boards replicate the functions of national mission board and project team but at the local level, managing multiple prototypes as they develop into Systems Demonstrators. They are coordinated by national project team, which ensures learning is shared across local mission boards.

1 Stockholm
Local mission board

2 Gothenburg
Local mission board

3 Helsingborg
Local mission board

Scales to multiple systems demonstrators, coordinated by multiple local mission boards, over time.

1
Systems demonstrator
P P P P

2
Systems demonstrator
P P P P

3
Systems demonstrator
P P P P

ArkDes ThinkTank coordinated the embryonic mission board in the first phase of the mission.

As well as project meetings, they ran study visits and workshops for the mission stakeholders.

Schematisk bild över Vinnovas Street Mission från publikationen "Designing missions: Mission-oriented innovation in Sweden - A practice guide by Vinnova".

MILANO

Foto: ArkDes

Summering

Utöka genomslaget för strategiska designprocesser
Designområdet har under de senaste åren utvecklats från en produkt- och tjänsteorienterad praktik till att också innefatta systemorienterad design (SOD) eller strategisk design. Att utmana systemfrågor genom designprocesser och designinterventioner är en effektiv strategi för att forma organisationer och att anpassa verksamheter till nya omständigheter, något som förtydligas på EU-nivå genom bland annat New European Bauhaus och de globala målen. Klimatförändringar, ekonomiska förutsättningar och sociala utmaningar är komplexa problem som kräver innovativa lösningar.

Silos eller *stuprör* är en metafor för strukturer i organisationer eller ekonomiska system som inte berör varandra horisontellt utan endast investerar i en sak i taget, utan att se till de kontaktytor som finns med andra aktörer eller delar av organisationen. Att prioritera processer där flera olika värden kan genereras utifrån samma budget är ett ansvarsfullt sätt att hantera gemensamma resurser, till skillnad från de investeringar som görs i så kallade stuprör eller silos. Att komplettera eller ändra i efterhand kommer att bli både dyrt och svårt. Genom att öka kapaciteten för att hantera och genomföra komplexa förändringsprocesser har vi som samhälle möjlighet att forma en framtid som är både hållbar, inkluderande och demokratisk.

Kostnaderna för att fortsätta arbeta i stuprör och inte omforma de system som genererar negativa effekter på klimat, hälsa och biodiversitet, kommer att vara högre än de investeringar som möjliggör sammankoppling av olika utmaningar och således kan leverera tvärsektoriella prototyper, lärdomar och förslag på lösningar. Just därför behövs strategier och rörelser för att stärka och sprida de metoder, arbetssätt och visioner som bidrar till en önskad framtid.

I Propositionen för gestaltad livsmiljö tydliggörs att det finns behov av ökad kunskap om hur det byggda och gestaltade påverkar människan och samhället, liksom behov av samlad kunskap och forskning om hur bättre miljöer för fler kan skapas. I ArkDes uppdrag ingår att verka för att de mål som riksdagen har fastställt för arkitektur, formgivning och design uppnås. Genom Street Moves ser ArkDes att designkompetens bidrar till en inkluderande kraft i kommuners arbete med att skapa hållbara livsmiljöer, särskilt vid förändringsprocesser.

Att skala upp resultaten
Street Moves har visat på tidigare nämnda resultat, lärdomar och möjliga effekter. Street Moves har gett flera kommuner möjlighet att kalibrera framtida projekt och processer. En del av arbetet handlar om att korta ledtider, från en planeringsprocess på fem år till fem månader, fram till resultat. Dessutom ser 81 procent av tillfrågade i enkätundersökningarna positivt på den prototypande metoden i samband med gatuomvandling. Således finns alla förutsättningar för att skala upp metoder och effekter i Street Moves genom att fler blir en del av rörelsen.

ArkDes

2023